

Z předsednictva

Ze zasedání předsednictva v Hradci Králové dne 19.1.2009

Současná situace a výhled v odbytu jablek

Předsednictvo bylo seznámeno s konečnou sklizní jablek, která v intenzivních sadech činila cca 157 tisíc tun a byla téměř totožná s odhadem k 1.9.2008. Zásoba jablek k 1.1.2009 byla 41 tisíc tun. Zásoba je o cca 31 % vyšší než dlouhodobý průměrem. Odbyt jablek byl na podzim špatný, začátkem roku roste odbyt do obchodních řetězců. Nadále špatný odbyt je na velkoobchody i v drobném prodeji. Nižší poptávku ovlivnila vyšší sklizeň v sadech, velká nadúroda na zahrádkách (samozásobení) i nabídka levných jablek z velké úrody v Polsku. Za poslední čtvrtletí roku 2008 se k nám dovezlo jen o 20 % jablek méně než za stejné období roku 2007, ale ceny dovážených jablek dle statistiky poklesly ze 14,- Kč/kg na 8,- Kč/kg. Negativně na odbyt působily i vysoké spotřebitelské ceny, které z loňské rekordní úrovně klesaly jen pomalu. Naopak nízké spotřebitelské ceny byly na podzim i u citrusů, což má na odbyt jablek také přímý vliv. Farmářské ceny meziročně klesly o 20 % až 40 %, z dlouhodobého pohledu jde o pokles cca 10 %. Nízký odbyt jablek hlásily všechny země EU. K oživení trhu došlo až v prosinci s poklesem cen. Nízké ceny jablek v Polsku odstartovaly velký export jablek na východ (Rusko atd.). Polsko by za letošní sezónu mohlo vyvézt více jak půl milionu tun jablek. Nabídka českých jablek bude do konce skladovací sezóny (červen 2009). Celkově bude český trh do konce skladovací sezóny poptávat více než 60 tisíc tun konzumních jablek, proto naše zásoba ve výši cca 40 tisíc tun je prodejná a to i s ohledem na to, že 26 tisíc tun jablek je ve skladech ULO.

Aktuální zpráva o činnosti v regionech a odbor. svazech

ŠS

Tajemník ing.Pražák, CSc. seznámil přítomné o právě skončené valné hromadě a školení. Opět poklesla členská základna. Chtějí opět připravit odborný seminář. Zasedání předsednictva bude na Skalském Dvoře při školení UOMS. Uvažují o založení skupiny, která by řešila nákup práv k některým novým odrudám. Zájem o takovou skupinu mají i někteří školkaři ze zahraničí.

SSO

Předseda Svazu skladovatelů ovoce ing.Mačkal informoval o tom, že připravují školení na ZF v Lednici. Byl zrušen původně plánovaný zájezd na veletrh Fruit Logistica s odborným doprovodným programem a to z organizačních důvodů.

SISPO

Proběhly kontroly na místě u třetiny pěstitelů. V některých případech bylo zadrženo vydání ochranné známky. Snaží se řešit problematiku minoritních registrací přípravků.

VčOU

Od posledního zasedání OUČR se sešli jednou. Školení s valnou hromadou bude v termínu 5. a 6.3.2009 v hotelu Jezerka u Seče. Zabývali se situací kolem jablek a statistikou (sklizeň, zásoby atd.). Zúčastnili se předvánoční akce „České jablko = dobrý skutek“, ohlas byl i v tisku.

OUMS

Předseda ing.Viktorin informoval, že v poslední době se sešlo předsednictvo jednou. Hodnotili sklizeň, řešili zásoby jablek a odbyt. Zúčastnili se předvánoční akce „České jablko = dobrý skutek“. Spolupřátali seminář spolu s firmou Biocont. Chystají školení a valnou hromadu na 18. a 19.2.2009 tradičně na Skalském Dvoře. Spustili nové webové stránky www.oums.cz, které vytvořili za přispění kraje v rámci propagace. Uvažují o přihlášce do

programu na regionální příhraniční spolupráci s cílem získat dotovaný projekt na řešení závažných škůdců v sadech.

UOSR

Spolupořádali degustaci hrušek v Litoměřicích. Koncem roku se zúčastnili předvánoční akce „České jablko = dobrý skutek“ spolu s doprovodnými akce v domě dětí. Po loňském úspěchu pořádají 30.ledna ples ovocnářů, vydali propagační materiály, letáky, tašky a další. Měli školení k řezu i valnou hromadu.

SU-OŠD

Od posledního zasedání se sešli jednou. Hodnotili sezónu a výstavy a připravovali plán činnosti na rok 2009. Připojili se k akci „České jablko = dobrý skutek“. Výroční schůze družstva bude tentokrát volební. Mají natočenu videopropagaci o ovocnářství v regionu. Aktivně se účastnili propagační akce „Zdravá snídaně“.

UOJZČ

Od posledního zasedání se sešli jednou ke zhodnocení sezóny a plánu činnosti na rok 2009. Zúčastnili se předvánoční akce „České jablko = dobrý skutek“ a uspořádali k tomu tiskovou konferenci, kde se letos sešlo hodně novinářů a akce byla v médiích dobře prezentována.

Dotace na rok 2009

Ing.Tošovská informovala o předpokladu podpory z národních zdrojů v roce 2009. Dotační titul na restrukturalizaci sadů je v návrhu v částce 60 mil. Kč. Uvažuje se o tom, že se tento titul rozšíří o podporu výsadby ekologických sadů. Dojde k mírnému rozšíření odrůdové skladby o některé novinky. Závlahy jsou zachovány co do objemu prostředků i podmínek i pro letošní rok. Tajemník OUČR informoval o změnách podpory v integrované produkci, které nejsou nijak zásadní. Podrobná informace o dotacích zazní na regionálních školeních.

Minoritní registrace přípravků

Za více než rok od podání všech žádostí o rozšíření cca dvaceti přípravků není do dnešního dne ani jedno rozhodnutí. Máme jen 3 posudky a ostatní leží na Státním zdravotním ústavu a SRS. Celou akci provází velká byrokratická zátěž a řada problému i finanční náročnost. Často nejsou schopni doložit potřebné doklady ani sami držitelé registrací těchto přípravků. OUČR bude nadále vyvíjet maximální snahu k dosažení nějakých výsledků.

Výstavnictví a propagace

V loňském roce byla uskutečněna celá řada propagačních akcí. Kromě tradiční akce „České jablko = dobrý skutek“ se uskutečnila propagace s názvem „Zdravá snídaně“, kde bylo v ulicích devíti velkých měst osloveno na 50 tisíc osob, kteří měli možnost vyzkoušet snídani ve složení pečivo, mléčný výrobek a české jablko s vysvětlením (letáčkem) v čem jsou výhody konzumace českých jablek. Dále byly vydány letáky v počtu 100 tisíc kusů s cílem upozornit na nižší spotřebu pesticidů u českých pěstitelů. Letos se plánují celkem čtyři domácí výstavy a to Země Živitelka, Zahrada Čech, Zemědělec a Flora-Hortikomplex.

Příprava valné hromady OUČR a SISPO

Termín valné hromady SISPO byl stanoven na 21.4.2009 (úterý) sokolovna u motorestu v Milovicích u Hořic a OUČR na 22.4. 2009 (středa) v Holovousích. Regiony budou včas obeslány s výpočtem delegátů na valnou hromadu OUČR. Valná hromada OUČR bude volební.

Různé

Předsednictvo zvolilo delegáty na nadcházející sněm AKČR, který se uskuteční v Olomouci 5.3.2009. Delegáty jsou: ing.Oldřich Studený a ing.Josef Viktorin

Ovocnářské dny 2009

Souhrn Ovocnářských dnů

Ve dnech 20.- 21.1.2009 se konaly Ovocnářské dny v Hradci Králové. Je to setkání ovocnářů, školkařů, obchodníků, zástupců státní správy, univerzit, výzkumných ústavů, nevládních sdružení i firem poskytujících služby pro ovocnářství, které má více než třicetiletou tradici. Mezi účastníky byla také řada osob ze zahraničí a to z Polska, Německa a Slovenska. Že jde o největší ovocnářskou akci roku dokazuje tradičně vysoká účast, která se letos opět přehoupla přes čtyři sta účastníků a zastavila se na čísle 401.

V úvodním politicko-ekonomickém bloku vystoupil jako první ředitel Výzkumného a šlechtitelského ústavu ovocnářského (VŠÚO) v Holovousích ing.Václav Ludvík. Ten na začátku informoval o programu a tématech letošního setkání. Připomněl historii Ovocnářských dnů, která se začala psát před padesáti lety, kdy se v červenci roku 1958 konalo několikadenní velké celostátní setkání ovocnářů v Novém Bydžově. Následně podal zprávu o činnosti VŠÚO. V současné době je řešeno několik výzkumných projektů Ministerstva zemědělství a o další projekty se ústav uchází. Kromě toho se ústav zabývá činnostmi na rozsáhlém výzkumném záměru Ministerstva školství, který komplexně řeší problematiku jádrovín. Významná je spolupráce se zahraničními partnery. Dále se ústav zabývá šlechtěním odrůd, poradenskou a publikační činností a dalšími aktivitami. Velmi čilá je zahraniční spolupráce. Ústav navštěvují ročně desítky zahraničních návštěv. Rovněž pracovníci ústavu se účastní různých kongresů a seminářů v zahraničí.

Předseda Ovocnářské unie ČR (OUČR) pan Jaroslav Muška nejdříve seznámil se strukturou OUČR, jejími složkami a regiony a referoval o spolupráci se všemi organizacemi státní i nevládní sféry. Informoval o činnosti OUČR v posledním roce, zejména o činnostech v oblasti propagace, výstavnictví, informatiky a dalších aktivitách. Také zhodnotil uplynulý rok. Produkce ovoce byla vyšší a to zejména u jablek. Na grafech demonstroval propad cen jablek a ovoce na zpracování. Této situaci odpovídá i stav zásob jablek, který je v dlouhodobém srovnání o třetinu vyšší. Na skladě je cca 40 tisíc tun jablek, ale trh bude do konce skladovací sezóny poptávat 60 tisíc tun. Na snížení cen mají vliv právě dovozy z Polska. Prodat zásobu jablek je tedy reálné a spotřebitelé mohou počítat s nabídkou českých jablek do května až června. Muška zvýraznil význam integrované produkce a systém její podpory. Připomněl věkovou strukturu sadů a význam restrukturalizace a zdůraznil význam podpory restrukturalizace ovocných sadů, kterou poskytuje Ministerstvo zemědělství. V závěru apeloval na větší sdružování pěstitelů do odbytových organizací, které je u nás sice na průměru EU, ale je stále poloviční ve srovnání s objemem ovoce, které je nyní prodáváno přes obchodní řetězce. K této akvizici jsou nyní lepší podmínky, které vyplynuly z reformy společné organizace trhu s ovocem a zeleninou.

Ministr zemědělství mgr. Petr Gandalovič byl omluven vrchním ředitelem ing.Milošem Lukáškem. Lukášek ve svém vystoupení zdůraznil dobrou spolupráci mezi Ministerstvem zemědělství, Ovocnářskou unií a VŠÚO Holovousy. Informoval o některých problémech v zemědělství, které se také týkají ovocnářství. Podrobně hovořil i o přípravách na chystaném programu Ovoce do škol. Připomněl i další podpory, které směřují do ovocnářství. Zdůraznil zejména možnosti, které pro naše ovocnáře naskytá právě schválená reforma společné organizace trhu s ovocem a zeleninou. V další části svého vystoupení informoval ovocnáře o tom, že do popředí zájmu se dostává problematika integrované produkce, na kterou je v ČR vyplácena podpora z fondů EU. V závěrečné části poděkoval ovocnářům za jejich práci.

Prezident Agrární komory ČR (AKČR) ing. Jan Veleba ve svém vystoupení zdůraznil význam ovocnářství v našem agrárním sektoru. Připomněl spolupráci Agrární komory s OUČR. Dále informoval o situaci v celém agrárním sektoru a zdůraznil hlavní problémy.

Informoval o velmi těžké situaci v zemědělství, která je způsobena výrazným propadem farmářských cen u všech komodit. Nastínil některé formy pomoci, které navrhuje pro prvovýrobce. Jednou z významných podpor je i opětovné otevření podpory garancí i úroků za úvěry pro zemědělce či návrh odkladu záloh na daně z příjmu. V závěru vystoupení pozval přítomné na 8. Agrární ples na Žofín, který se bude konat 6.2.2009.

V závěru dopoledního bloku vystoupila ing. Holá, která zastoupila v programu za ing. Sekáče, vrchního ředitele z Ministerstva zemědělství. Informovala o možnostech zahradníků v Programu rozvoje venkova, zejména pak v ose I. Vyhodnotila minulé kola z pohledu ovocnářů a školkařů, kteří byli v čerpání financí úspěšní. Dále upozornila na některé změny pro podávání projektů, zejména na bodová kritéria projektů. Následně upozornila na termín podávání žádostí, který bude letos od 10.2. do 2.3.2009.

Odpolední blok zahájil vrchní ředitel Ministerstva zemědělství ing. Mistr, který podal podrobné informace o systému křížové shody (Cross Compliance), který mají pěstitelé uplatňovat od letošního roku na svých farmách. Informoval o jednotlivých podmínkách, které je nutné splnit i o systému kontrol a případných sankcích. Všichni zemědělci obdrží v následujících týdnech poštou domů informační brožury. V další přednášce vystoupil ing. Dobiáš z Ministerstva zemědělství s informacemi o společné organizaci trhu s ovocem a zeleninou po reformě. Pohovořil o vnitrostátní strategii ovoce a zelenina, kterou na základě evropské legislativy v roce 2008 zpracovalo Ministerstvo zemědělství ve spolupráci s odbornými svazy. Strategie je závazná pro všechny účastníky na trhu, zejména pro skupiny a organizace producentů. Následně informoval o čerpání dotací v rámci společné organizace trhu. V další přednášce vystoupil tajemník OUČR ing. Martin Ludvík, který informoval o situaci s přípravky na ochranu rostlin. Především o nedostatku vhodných přípravků do integrované produkce u minoritních ovocných druhů. Snaha Ovocnářské unie ČR o rozšíření dvaceti přípravků do ovocnářství, pomocí tzv. rozšíření registrace, zůstala nevyslyšena. Po více než roce od zpracování a podání žádostí na Státní rostlinolékařskou správu a Státní zdravotní ústav není ani jedno rozhodnutí. Vyzval tak všechny zainteresované strany k rychlejšímu postupu a řešení celého problému. Dále informoval také o sjednocení limitů reziduí v plodech, které bylo v loňském roce jednotně schváleno pro všechny členské státy. Budoucnost v ochraně rostlin z hlediska podmínek používání přípravků na ochranu rostlin a registrací přípravků vysvětlil ing. Minář ze Státní rostlinolékařské správy. Informoval o situaci ve schvalování evropské legislativy a možných očekávaných dopadech. Dokument začne platit nejdříve v polovině roku 2010 a jednotlivá omezení a úpravy budou nabíhat postupně až do roku 2020. Následující přednášky 1. dne se týkaly cizorodých látek v potravním řetězci a jejich negativním vlivům. Velká pozornost byla věnována surovině pro výrobu dětské výživy. Jsou zpracovány přísné technologie pěstování ovoce pro výrobu dětské výživy, které zajišťují velmi přísné limity reziduí. V programu vystoupil i zástupce firmy Nutricia Deva, která od ovocnářů odebírá jablka na toto zpracování. Informoval o požadavcích, které firma klade na technologii pěstování i odrůdovou skladbu. Všichni účastníci Ovocnářských dnů měli možnost ochutnat produkty firmy Nutricia Deva.

Druhý den Ovocnářských dnů zahájil docent Polák z Výzkumného ústavu rostlinné výroby v Praze s přednáškou o šarce švestek a s výsledky o transgenní rezistenci. Další přednášky se týkaly ochrany rostlin, nabídky jednotlivých firem pro ovocnářství. Přínosné také bylo vystoupení ing. Tručky, který informoval o trendech v ochraně sadů ve Spolkové republice Německo. Problematiku obalečů v integrované ochraně zajímavě rozebral dr. Pultar z Bioly Chelčice. O zkušenostech a nejnovějších poznatcích z oblasti skladování jablek, hrušek a švestek informoval dr. Rutkovski z výzkumného ústavu Skierniewice v Polsku a profesor Goliáš ze Zahradnické fakulty v Lednici na Moravě. V závěrečných přednáškách vystoupili pracovníci VŠÚO Holovousy s některými výsledky jejich výzkumu. Kromě

netradičních ovocných druhů a výsledcích organoleptického hodnocení jablek, byli přítomní informováni i o nových odrůdách třešní a výsledcích výzkumu v oblasti probírky plodů.

Ovocnářské dny byly tradičně v předsálí kongresového centra Aldis spojeny s prezentací více než tří desítek firem dodávajících do ovocnářství techniku, přípravky, obaly, školkařský materiál a dalších prostředky nebo služby. Celá akce se těšila také velkému zájmu nejen odborných, ale i veřejných medií.

(ML)

Dotace

Podpora ovocnářství v roce 2009

Se sklizní roku 2008 klesly realizační ceny ovoce meziročně o 30 až 50 %. Výpadek tržeb v žádném případě nenahradí vyšší sklizeň loňského roku. Určitou pozitivní korekci hospodářského výsledku našeho ovocnářství tak dělají opět dotace. Potvrzuje se, že ovocnářství by bez dotací v krátké době zmenšilo svůj rozměr, což by se promítlo nejen do produkce, ale také do krajiny, kde mají sady nenahraditelný význam. Systém dotací, který mohou ovocnáři využít, se stává stále složitější. Zlomem byl vstup naší republiky do EU. Před rokem 2004 byly dotace do ovocnářství tvořené především z národních zdrojů, jejichž výhodou byla jednoduchá administrace. Podpora sice nebyla tak výrazná co do objemu prostředků, přesto byla základem pro udržení ovocnářství v naší zemi. Nejvýznamnější podporou z národních zdrojů byla a je podpora restrukturalizace sadů. Z fondů Evropské unie je dnes nejvýznamnější podporou podpora agroenvironmentálních opatření z osy II. Programu rozvoje venkova. I v roce 2009 mohou ovocnáři využít celou řadu dotačních možností.

Národní podpory

Ministerstvo zemědělství

Hlavní možností k získání podpory jsou dotace na základě zákona č.252/1997 Sb. o zemědělství, které administruje Ministerstvo zemědělství ČR. Od roku 1995 jsou každoročně podporovány výsadby sadů v rámci pro rok 2009 platného dotačního titulu 1.R. Zásadní změnou je rozdělení tohoto titulu na část a, a část b,. V rámci první části je možné podporovat restrukturalizaci sadů v systému integrované produkce, ve druhé části pak bude podporována restrukturalizace sadů v ekologickém ovocnářství. Tato změna je jen logickou a správnou úpravou podpory restrukturalizace sadů, která dává přednost a možnost podpory oběma agroenvironmentálním systémům hospodaření. Podmínky pro získání této podpory jsou velmi podobné těm, které platily již v minulých letech. Žadatel může získat na výsadbu ovocného sadu jabloní, hrušní, meruněk, broskvoní, slivoní, třešní a višní s minimálním počtem jedinců 800 ks/ha částku do 200 tisíc Kč/ha (to platí jen pro integrovanou produkci), dále pak jak pro integrovanou produkci tak pro ekologické ovocnářství u všech již jmenovaných ovocných druhů s počtem jedinců minimálně 400 ks/ha částku až 100 tisíc Kč/ha a pak na výsadbu rybízů, malin a angreštu s počtem jedinců minimálně 3 tisíce ks/ha částku do 50 tisíc Kč na hektar. Konečná výše sazby na hektar může být snížena ze zmiňované sazby na základě počtu vysázených hektarů a objemu finančních prostředků určených pro tento titul. Předpokládaný finanční limit na tento rok je 60 mil. Kč a to je o cca 13 milionu méně než skutečně vyplacené prostředky na tuto podporu v roce 2008. Žadatel o dotaci dále musí mít, kromě obecných podmínek, doklad o vlastnictví pozemku nebo nájemní smlouvu platnou nejméně do 31.12.2019 a souhlas vlastníka s výsadbou, potvrzení ÚKZÚZ, SRS o uznání sadby resp. výskytu karanténních chorob a být členem Svazu pro integrované systémy pěstování ovoce při Ovocnářské unii ČR, na základě jejichž směrnic musí ovocný sad po dobu 10-ti let obhospodařovat. Rovněž smějí být vysazovány jen odrůdy, které jsou

vhodné pro integrované systémy pěstování ovoce, jejichž seznam je k dispozici na stránkách svazu (www.sispo.cz). V případě výsadby ekologického sadu je pak povinností deklarovat členství ve svazu Probio (www.pro-bio.cz) a při pěstování se řídit Směrnicí pro ekologické hospodaření v sadech. Všichni žadatelé jsou povinni provést rozborů půdy na těžké kovy na pozemcích, kde zamýšlí provést výsadbu. Na každé tři hektary je třeba zajistit jeden akreditovaný odběr vzorku a následný rozbor. Seznam těžkých kovů, limity i oprávněné laboratoře k těmto rozborům lze nalézt také na stránkách Svazu pro integrované systémy pěstování ovoce. I do ekologických sadů je možné vysazovat jen povolené odrůdy, které jsou v příloze Zásad pro poskytování dotací. Uzávěrka přijímání žádostí je 30.9.2009.

Další významnou národní podporou je dotační titul 1.I. vybudování kapkové závlahy v ovocných sadech. Tato podpora je systémovým opatřením, které umožní šetřit s vodou a dává záruky pravidelné, kvalitní a vysoké sklizně. Dotační titul podporuje závlahy i ve vinicích, chmelnicích a školkách. Podmínky jsou v základních bodech obdobné jako v loňském roce i s výše zmiňovaným titulem 1.R., rovněž musí být souhlas majitele s vybudováním závlahy a nájemní smlouva minimálně do 31.12.2019. Žadatel k získání této dotace musí mít povolení k nakládání s povrchovými vodami dle zákona č.254/2001 Sb.o vodách. Povinnost užívat závlahu je minimálně deset let. Uzávěrka přijímání žádostí je 30.6.2009. Z další podpor je možné v rámci dotačního titulu 3 využít některé specifické podpory k ozdravování speciálních plodin či na podporu fyzikální a biologické ochrany jako náhrady za ochranu chemickou. Některé podmínky se v rámci tohoto titulu mohou v průběhu roku upřesnit na základě připomínek Evropské unie. Je také možné využít prostředky na výstavy, semináře či poskytování informací o doporučených odrůdách. Tyto podpory pro pěstitele mohou čerpat profesní svazy a organizátoři seminářů.

Podpůrný a garanční rolnický a lesnický fond

Významnou podporou pro ovocnáře je dotace na úhradu skutečně zaplaceného pojistného na pojištění sadů proti snížení výnosu a kvality produkce vlivem krupobití nebo snížení výnosu vlivem mrazu. Pravidla pro letošní rok budou zřejmě obdobná s podmínkami platnými v roce 2008. Podpora by i letos měla být do 50% skutečně zaplaceného pojistného žadatelem (v roce 2007 i 2008 to bylo právě rovných 50 %). Žádosti se podávají na jednotlivé agentury pro zemědělství a venkov a jejich součástí je smlouva s pojišťovnou a doklad od pojišťovny o výši zaplaceného pojistného. Žádosti se podávají v průběhu října a zřejmě i letos to bude v tomto termínu. Možností získat další podpory z Podpůrného a garančního rolnického a lesnického fondu je ještě několik. Je celá řada programů, o které se mohou ucházet i ovocnáři. Připomněl bych zejména možnost částečné úhrady úroků z úvěrů, ale i možnost dostat podporu na nákup nestátní půdy. Vlastnictví půdy je u trvalých kultur vždy pro investora výhodou a ovocnáři by této možnosti měli více využívat. Tento titul na nákup půdy však definitivně do konce letošního roku skončí a je tak jedna z posledních možností toho využít. Opět se také uvažuje o otevření nových podpor na částečné garance investičních i provozních úvěrů. O podobě těchto podpor bude rozhodnuto během jara.

Ministerstvo financí

Na každý hektar ovocného sadu je možné získat částečné vrácení spotřební daně z pohonných hmot skutečně spotřebovaných za rok. Tento způsob podpory je znám jako „zelená nafta“. Od loňského roku byly zrušeny maximální limity spotřeby na hektar půdy a vše se řídí skutečně spotřebovaným množstvím. K administraci této podpory je třeba mít platný výpis půdních bloků, který vydávají jednotlivé agentury pro zemědělství a venkov. Žádosti o vrácení spotřební daně se podávají měsíčně na příslušných Celních úřadech. Způsob vedení evidence „zelené nafty“ je dán vyhláškou 48/2008 Sb. Dle této vyhlášky je nezbytné evidovat nákup pohonných hmot, jejich spotřebu, místo spotřeby a druh vykonávané práce.

Zdroje Evropské unie

Jednotná platba na plochu - SAPS

Základní podporou z fondů Evropské unie je jednotná platba na plochu, která je vyplácena na zemědělskou půdu, tedy i na plochy ovocných sadů. Podmínkou obdržení této dotace je, aby žadatel měl v termínu od 1.5. do 31.8. uživatelské bloky vedeny v rámci LPIS na svoji osobu či firmu. Žádosti o platbu se podávají na agentury pro zemědělství a venkov do 15.5. Základní podmínkou pro obdržení platby je to, že žadatel bude ovocné sady obhospodařovat podle zásad správné zemědělské a agroenvironmentální praxe. Tyto zásady jsou definovány v Nařízení vlády č.47/2007 Sb. Sazba pro letošní rok není zatím přesně stanovena, ale lze předpokládat, že bude činit cca tři a půl tisíce Korun na hektar.

Národní doplňkové platby (Top-Up)

Od roku 2008 je vyplácena platba TOP-UP na zemědělskou půdu a tak na tuto podporu mají nárok i ovocné sady. Nárok má ten, kdo splnil podmínky pro výplatu SAPS.

Program rozvoje venkova – osa II.

V rámci programu rozvoje venkova mohou ovocnáři získat podpory v agroenvironmentálních opatřeních. Pro ekologické ovocnáře je po novele nařízení vlády č.79/2007 Sb. několik zásadních změn. Velký nárůst ploch ekologických sadů, které byly často zřejmě zakládány jen pro čerpání dotací (50 ks jedinců na hektar), přiměl dočasné uzavření titulu pro nové výsadby a stanovení některých pravidel pro stávající firmy, které již podpory čerpají. Od letošního roku tak mají nárok na podporu ekologických sadů jen ty plochy, které měly nárok čerpat dotace v roce 2007 nebo 2008 a to s tím, že musí mít minimálně 200 ks jedinců na hektar u jádruvin, 150 ks/ha u peckovin a skořápkovin nebo 800 ks/ha u drobného ovoce. Z toho vyplývá, že není možné letos čerpat dotace na nově vysázené nebo nově zařazené plochy a také na plochy, které již dotaci čerpaly, ale nyní nedosahují předepsaných počtů jedinců. Sazba dotace se však nemění a je ve výši 849 EUR na hektar a to je při směnném kurzu, který je závazný pro přepočítání této dotace, 22.774 Kč na hektar. Žadatel je povinen plnit podmínky dané zákonem o ekologickém zemědělství.

Ve větší míře jsou pěstitele ovoce zařazení do podopatření integrovaná produkce. Každý žadatel se zařazuje na pětiletý cyklus, kdy má povinnosti plnit určitá agroenvironmentální opatření daná zákonem a na základě jejich splnění má nárok na úhradu vzniklých vícenákladů či ztráty na tržbách proti konvenčnímu pěstování. Do pětiletého cyklu se žadatelé hlásí jednorázově vždy na období následujících pěti let. Žádost o zařazení podávají k 15.5. roku. Dále je nutné každoročně podávat žádost o dotace a to rovněž k 15.5. roku. Veškeré žádosti se podávají na agentury pro zemědělství a venkov. Je nutné zařadit a obhospodařovat integrovaným způsobem všechny ovocné sady bez výjimky. Pěstitele mohou za pětileté období snížit celkem plochu o 15 %, ale jen při pozbytí právního důvodu užívání. Do roku 2008 bylo toto snížení možné jen o 5 %. Zvýšení plochy může být v průběhu pětiletého cyklu o maximálně 25 %. Je ovšem možné, aby žadatel v průběhu cyklu výsadbu zlikvidoval a opětovně nasázel a to i na jiném pozemku. Plocha musí být dosázena do konce cyklu. Všechny změny v plochách, dočasné likvidace, snížení či zvýšení výměry musí být neprodleně hlášeno. Každý, kdo je zařazen do kteréhokoliv z agroenvironmentálních opatření, tedy i integrované produkce, má povinnost dodržovat v rámci celého podniku řadu podmínek, ke kterým se od letošního roku také přidávají minimální požadavky pro použití hnojiv a přípravků na ochranu rostlin, které vycházejí ze zavedení systému Cross-Compliance.

Kromě obecných podmínek je v rámci integrované produkce ovoce povinnost dodržovat specifické podmínky a to zejména:

1. Zákaz používat prostředky na ochranu rostlin, které obsahují alespoň jednu zakázanou účinnou látku. Seznam zakázaných účinných látek je ve NV č.79/2007 Sb.
2. Provádět řez k prosvětlení v rozsahu použité pěstební technologie u ovocných stromů v termínu od 1.6. do 15.8. a u ovocných keřů v termínu od 1.5. do 30.6.
3. Vést záznamy o teplotě a vlhkosti v období od 1.3. do 30.9. v rozsahu – minimální a maximální teplota vzduchu, průměrná vlhkost vzduchu. K tomu mít vlastní prostředky ke zjišťování těchto údajů, které jsou vzdáleny maximálně do 5-ti kilometrů od nejvzdálenějšího místa půdního bloku a jsou umístěny na vlastním nebo pronajatém pozemku.
4. Používat alespoň jeden z prostředků na monitoring škodlivých činitelů (např. feromonový lapač) a vést záznamy o jeho použití.
5. Nejpozději do třetího roku pětiletého cyklu zajistit rozbor půdy na těžké kovy – Pb, Cd, Hg, Cr, As a to jak odběr, tak rozbor u akreditované laboratoře. Jeden vzorek musí být proveden na každé tři hektary.
6. Každoročně zajistit rozbor plodů na těžké kovy – Pb, Cd, Hg, Cr, As a to u akreditované laboratoře. Vzorek může odebrat sám žadatel. Jeden vzorek musí být proveden na každých započatých 20 hektarů sadu. Alespoň jeden rozbor musí být proveden u převažujícího ovocného druhu dle výměry. U obou rozborů jsou dány limity ve VN 79/2007 Sb..
7. Žadatel má povinnost zajistit minimální počet jedinců v průměru na každý hektar půdního bloku nebo jeho části a to v počtu 500 ks jaderovin, 200 ks peckovin a 2000 ks bobulovin. Pokud některé bloky nebo jejich části nesplňují toto kritérium, nesmí žadatel tyto plochy uvádět v žádostech o dotace. Přesto v těchto sadech musí uplatňovat celý systém integrované produkce.
8. Veškeré záznamy v rámci opatření je povinnost deset let archivovat

Za porušení některé z uvedených podmínek je udělována sankce, která se liší od napomenutí přes snížení dotace až po vrácení dotací či úplného vyřazení z opatření. Kontroly chodí nepravidelně a bez ohlášení. Splnění všech podmínek vyžaduje dobrou znalost legislativy, perfektní záznamní povinnost a zejména nepodceňování pravidel. Sazba dotace pro letošní rok je 435 EUR na hektar, což by mělo být v přepočtu 11.669,- Kč na hektar.

Někteří pěstitelé mají závazky pětiletého cyklu ještě z roku 2005, kdy se přihlásili do Horizontálního plánu rozvoje venkova a svůj závazek nově netransformovali do Programu rozvoje venkova osy II., o jejichž podmínkách bylo psáno výše. Těmto pěstitelům vyprší cyklus koncem roku 2009. Nyní mají možnost tento závazek dokončit nebo jej transformovat do Programu rozvoje venkova v letošním roce podáním transformační žádosti do 15.5. 2009. Pokud se rozhodnou dokončit cyklus do roku 2009, nesmějí již navýšit plochu sadů v opatření. Podmínky jsou obdobné jako u Programu rozvoje venkova, jen zde zůstávají vyšší minimální počty jedinců na hektar a to je 600 ks u jaderovin a 300 ks u peckovin. O něco nižší je zde také sazba dotace na hektar, která je stanovena pevně v Korunách a to ve výši 9.857,- Kč na hektar.

Program rozvoje venkova – osa I.

V rámci osy I. Programu rozvoje venkova je celá řada možností jak získat podporu. V opatření k modernizaci zemědělských podniků je v rámci záměrů staveb a technologií pro rostlinnou výrobu možné v ovocnářství využít:

- skladovací kapacity
- skleníky, folníky a další speciální pěstebních plochy
- nosné konstrukce trvalých kultur (chmelnic, vinic a sadů),
- hlavní závlahová zařízení

- technologie na zpracování a využití zbytkové (odpadní) a cíleně pěstované biomasy pro vlastní potřeby podniku.

Kromě této podpory připadají pro ovocnáře také dotační tituly Zahájení činnosti mladých zemědělců, Předčasné ukončení zemědělské činnosti, pozemkové úpravy a další. Základní výše podpory je 40 % uznatelných nákladů. Sazba dotace se může měnit oběma směry dle splnění jednotlivých kritérií. U většiny titulů je vyhlášen termín k přijetí žádostí a to bývá většinou jen jedenkrát za rok. Pro rok 2009 bylo ukončení přijímání žádostí do 9.3.. Další kolo příjmu žádostí pro tato opatření bude až v únoru roku 2010.

Podpory v rámci společné organizace trhu s ovocem a zeleninou

Reforma společné organizace trhu s čerstvým ovocem a zeleninou byla v rámci EU téměř dokončena. Od září 2008 je tato reforma legislativně upravena i v ČR a to nařízením vlády č.318/2008 Sb.. Z pravidel vyplývá, že jediným příjemcem podpory z této oblasti mohou být operační programy organizací producentů nebo dočasná podpora skupinám producentů. Tedy ti ovocnáři, kteří jsou sdružení do odbytových organizací mohou využívat podpory, která má směřovat zejména na posklizňovou úpravu, zvýšení jakosti, do marketingu ovoce, k agroenvironmentálním akcím apod. Registrované odbytové organizace čerpají v rámci svého operačního programu podporu ve výši 4,1 % z obratu. Stejný nebo v některých případech o něco nižší objem prostředků do tohoto operačního programu musí vložit členové této organizace. Podporu mohou získat i sdružení odbytových organizací. O dočasnou podporu se může ucházet také skupina producentů, která ještě řádně neplní všechny nezbytné parametry odbytové organizace k tomu, aby těchto parametrů nejpozději do pěti let dosáhla. Právě podpora skupinám producentů vzrostla a v prvních dvou letech dosahuje až 10 % z obratu za prodané ovoce členů. Navýšení této podpory má vést k větší organizovanosti pěstitelů do skupin producentů, která následně musí do pěti let přejít do statutu řádné organizace producentů.

Výčet všech možných zde uvedených podpor a jejich podmínek je platný k 2.3.2009. Často probíhají různé změny a proto je třeba podmínky neustále sledovat. Veškeré aktuální informace jsou dostupné zejména na internetových stránkách příslušných institucí a to zejména: www.mze.cz, www.szif.cz, www.pgrlf.cz .

(ML)

Přehled hlavních zdrojů dotací v ovocnářství pro rok 2009

podpora	Kdo žádá	Legislativní rámec	Termín žádosti do	Místo žádosti	Zdroj informací
Restrukturalizace ovocných sadů	pěstitel	Zák.č.252/1997 Sb. Usnesení PČR z 45.schůze z 10.12.2008	30.9.2009	AZV	www.mze.cz
Kapková závlaha	pěstitel		30.6.2009	AZV	www.mze.cz
Pojištění sadů	pěstitel	Rozhodnutí představenstva PGRLF	1.11.2009	AZV	www.pgrlf.cz
Garance úvěrů, úroky	pěstitel		průběžně	AZV	www.pgrlf.cz
Spotřební daň z nafty	pěstitel	vyhláška 48/2008 Sb.	měsíčně	Celní úřad	www.cs.mfcr.cz
Jednotná platba na plochu (SAPS)	pěstitel	Nařízení vlády 47/2007 Sb.	15.5.2009	AZV	www.szif.cz
Národní doplňkové platby (Top-Up)	pěstitel	Nařízení vlády 112/2008 Sb.	15.5.2009	AZV	www.szif.cz
Integrovaná produkce Ekologické ovocnářství	pěstitel	Nařízení vlády 242/2004 Sb. (v rámci HRDP)	15.5.2009	AZV	www.szif.cz
		Nařízení vlády 79/2007 Sb. (v rámci PRV)	15.5.2009	AZV	www.szif.cz
Program rozvoje venkova osa I.	pěstitel	Nařízení rady ES 1698/2005	<i>Modernizace zemědělských podniků</i> 9.3.2009	Regionální pracoviště SZIF	www.szif.cz
			<i>Zahájení činnosti mladých zemědělců</i> 2.3.2009		
			<i>Předčasné ukončení zemědělské činnosti</i> průběžně		
Výstavy a semináře	profesní svaz organizátor akce	Zák.č.252/1997 Sb. Usnesení PČR z 45.schůze z 10.12.2008	30.6.2009	AZV	www.mze.cz
Operační programy odbytových organizací nebo jejich sdružení	odbytové organizace a sdružení	Nařízení rady ES č.1234/2007 Nařízení komise ES č.1580/2007 Nařízení vlády 318/2008 Sb.	15.9.2009	SZIF Praha	www.szif.cz
Dočasná podpora skupinám producentů	skupina producentů		průběžně	SZIF Praha	www.szif.cz

Vysvětlivky: AZV – Agentura pro zemědělství a venkov (dříve ZA-PÚ), PRV-Program rozvoje venkova, HRDP- Horizontální plán rozvoje venkova, stav k 2.3.2009

Informace ze zahraničí

Trh jablek a hrušek v Polsku, leden-únor 2009

Dle státního statistického přehledu roste v Polsku výkupní farmářská cena jablek určených na export. Na začátku února to byl měsíční nárůst o 11% na úroveň 0,68 Zl/kg (4,07 Kč/kg). Cena roste nejvíce u odrůdy Gala, kalibr 70+ mm (o 28% na úroveň 1,09 Zl/kg ((6,52 Kč/kg)) a Golden Delicious, kalibr 70+ mm (o 12% na úroveň 1,00 Zl/kg ((5,98 Kč/kg))). Na stabilní úrovni jsou odrůdy Jonagold, Jonagored a Šampion. Situace polských producentů hrušek je v tomto roce lepší než situace producentů jablek. Jejich průměrná velkoobchodní cena meziročně klesla výrazně méně než u jablek

(ppr.pl-VK)

Cena půdy v Polsku roste

Zemědělec, který kupoval 30 ha na Dolním Slezsku musel koncem roku 2008 zaplatit o 72.290 Zl (432.294 Kč) více než před rokem. Cena půdy v tomto regionu rychle roste. Průměrná cena půdy ve 4. čtvrtletí byla 14.454 Zl/ha (86.435 Kč/ha). Růst cen je i přes to, že zemědělci mají čím dál tím větší problémy se získáním úvěru. Největší poptávka je po půdách I. a II. třídy. Jejich cena dosahuje až astronomických částek 50-60 tis. Zl/ha (299.000-358.800 Kč/ha). Takovéto půdy jsou ale nejvíce rentabilní. Méně kvalitní půdy je možné koupit i za 7 tis. Zl/ha (41.860 Kč/ha). Průměrně ale cena půdy zdražuje a to především díky tomu, že ji začíná být nedostatek. Na Dolním Slezsku je k prodeji už jen 36,9 tis ha. Jestliže poptávka bude taková jako v roce 2008, tak volné půdy zbývá jen na 7 let. Půda se prodává především zemědělcům, kteří již na ní hospodaří a zvětšují svou výměru.

(naszemiasto.pl-VK)

Nižší export polských mražených jahod

Dle neoficiálních informací polský export mražených jahod byl v roce 2008 jen 85,6 tis tun v hodnotě 116 mil €. V porovnání s rokem 2007 (103,2 tis tun) export poklesl o 17% a jeho hodnota klesla o 9%. Největší odběratelé polských mražených jahod zůstávají Němci, kteří importovali v roce 2008 jen 30 tis tun, což bylo o 10 tis tun méně než v roce 2007.

(fresh-market.pl-VK)

Čerstvé ovoce a zelenina je budoucností polského trhu s ekologickými potravinami

Společnost Symbio Polska má v plánu vejít na trh ekologického čerstvého ovoce a zeleniny. Na tento trh společnost zkoušela vstoupit již před 10 lety, ale stále je jejich prodej nízký. Čerstvé ovoce a zelenina je základní produkt západních ekologických trhů. Například v Německu je z ekologických produktů největší obrat z čerstvé zeleniny a ovoce.

Firma Symbio Polska začala pilotní program před dvěma lety ve čtyřech pobočkách supermarketu Carrefour. V současné době prodává produkty ve všech pobočkách s výjimkou Dolního Slezska. Názor této firmy je, že zákazníci ještě stále nedokáží docenit ekologickou produkci. V roce 2008 tato firma v Polsku prodalo zboží za 17-18 mil Zl. Prognózy na rok 2009 jsou ve zvýšení obratu. Hodnota světového trhu s ekologickými potravinami byla v roce 2007 31 miliard €, přičemž tento obrat se zvyšuje 15-20% ročně.

(portalspozywczy.pl-VK)

Nový Zéland zvýší export ovoce

Dle Novozélandských producentů bude současná sklizeň ovoce rekordně vysoká. Předpokládaný objem exportu je 310 tis tun, což je o 16% více než v roce 2008. Nejvíce se vyexportuje jablek, 75%. Dominovat budou odrůdy Jazz, Pink Lady a Tentation.

(FAMMU-FAPA-VK)

Růst produkce ovoce v USA

V roce 2008 byla v USA celková produkce ovoce 16 mil tun, což je o 4% více než v roce 2007. Bude to největší produkce ovoce v USA za poslední 4 roky. Tyto čísla obsahují jak ovoce pro přímý konzum, tak ovoce pro zpracování. Pro přímý konzum je každoročně určeno přibližně 40% sklizně. Meziročně se zvýšila produkce jablek a révy vinné. V roce 2008 byla sklizeň jablek 4,55 mil tun, což je o 10% více než v roce 2007.

(FAMMU-FAPA-VK)

Produkce ovoce v Portugalsku na úrovni roku 2007

Produkce ovoce byla v Portugalsku v roce 2008 o 1% vyšší než v roce 2007. Oproti tomu o 5% nižší ve srovnání pětiletému průměru. V roce 2008 byla o 10% nižší sklizeň jablek (219 tis tun), ale hrušek se sklídilo o 25% více (175 tis tun). Na stejné úrovni roku 2007 byla produkce vinných hroznů, 43 tis tun. O 10% nižší byla sklizeň broskví (50 tis tun) a o 15% byla i nižší sklizeň kiwi (10 tis tun).

(FAMMU-FAPA-VK)

Seminář ovocnářů na Slovensku

(text je v původním slovenském znění)

Po vlnajšom úspešnom úvodnom ročníku sa v dňoch 3.2.-5.2.2009 v atraktívnom prostredí hotela Podjavorník v Papradne uskutočnil druhý ročník Ovocinárskeho seminára, ktorý sa niesol pod značkou Papradno 2009. Organizáciu opäť zabezpečovala firma Kohaplant Levice (www.kohaplant.sk) v spolupráci s časopisom Sady a vinice (www.sadyavinice.sk) KOVaV FZKI SPU v Nitre. Seminár začal svojou neoficiálnou časťou už v utorok 3.2. v poobednajších hodinách, kedy sa začali zichádzať účastníci seminára. Okrem prezentácie RNDr. Pultara o jeho putovaní do Amazónie mohli účastníci využiť čas na neformálne stretnutia s partnermi a ľuďmi z oboru, využiť relaxačné možnosti hotela a tiež sa zúčastniť na turnaji v bowlingu. Atraktivitu tohto prvého večera podfarbuje i skutočnosť, že možnosť zúčastniť sa ho využilo dva krát toľko ľudí ako vlani. Na druhý a tretí deň pokračoval seminár svojou oficiálnou časťou. Program bol zameraný najmä na pomológiu, ochranu a agrotechniku pestovania ovocných drevín so širším záberom najmä na jadrovinu a kôstkovinu. Prednášajúcimi boli renomovaní odborníci z Českej republiky, Slovenska, Belgicka, Nemecka a Rakúska. Žiaľ, vďaka šíriacej sa chrípkovej epidémii museli obaja prednášajúci z Maďarska svoju účasť na poslednú chvíľu odvolať, o ich prezentácie však zúčastnení neboli ochudobnení, nakoľko boli odprezentované sprostredkované s použitím ich pripravených slajdov. Z programu najviac asi upútali prednáška RNDr. Pultara týkajúca sa problematiky mér v ovocinárstve a Doc. Kršku venujúca sa rezu a tvarovaniu broskvíň. Prínosom boli určite prezentácie týkajúce sa ponuky spolupráce ohľadne odbytu ovocia a rovnako dve prednášky na čoraz aktuálnejšiu tému šírenia spály ružokvetých a ochrany proti nej, ktoré odprezentovali odborníci z Rakúska a Belgicka. Večer druhého dňa bol vyčlenený spoločenskému programu, ktorého súčasťou bola mimo iného degustácia vína a domácich ovocných destilátov. Vzoriek bolo tento rok požehnané, degustácia sa opäť stretla s veľmi pozitívnym ohlasom. Ročník možno pokladať sa veľmi úspešný a vydarený, stretol sa iba s pozitívnymi ohlasmi zúčastnených a opäť potvrdil, že záujem o podobné typy akcií na Slovensku je a že s ich organizáciou je potrebné pokračovať aj naďalej, pričom je potrebné každoročne priniesť ľuďom niečo nové a atraktívne.

Ing. Marián Komžík, Kohaplant, spol. s r.o. Levice

Novinky v pojištění sadů

Pojištění ovoce u České pojišťovny a.s. – krupobití i mrazy

Česká pojišťovna v rámci zemědělského pojištění nabízí pěstitelům pojištění ovoce. Pojištění lze sjednat pro všechny druhy pěstovaného ovoce pro případ poškození nebo zničení ovoce v důsledku působení krupobití a požáru. Při sjednání pojištění si klient určuje hektarový výnos, pojištěnou cenu ovoce a případnou spoluúčast. Pojištění lze sjednat i bez spoluúčasti.

Velkou výhodou pojištění je poskytování bonifikace až do výše 40 % formou slevy z pojistného při nízké škodovosti dle doplňkových pojistných podmínek pojištění plodin.

V případě poškození nebo zničení ovoce v důsledku působení pojistného nebezpečí Česká pojišťovna uhradí vzniklé škody na množství a snížení jakosti poškozeného pojištěného ovoce.

V případech, kdy je odběrateli požadováno ovoce jen v nejvyšší jakosti lze sjednat i „**Pojištění ovoce výběrové jakosti**“ nebo naopak lze sjednat „**Pojištění ovoce pěstované pro průmyslové zpracování**“. Je vždy na klientovi, která z možností v jeho podmínkách je víc vyhovující.

V pojištění ovoce lze využít i různých kombinací uvedených parametrů či možností a sjednat např. odlišné pojištěné ceny a pojištěné výnosy u jednotlivých odrůd, různé spoluúčasti apod.

Speciální cena pojištění je připravena pro kultury s protikroupovými systémy.

Pro rok 2009 nabízí Česká pojišťovna svým klientům i možnost rozšíření pojištění ovoce o „**Pojištění jablek na škody způsobené jarním mrazem**“. Toto pojištění bylo zpracováno v rámci spolupráce s Ovocnářskou unií České republiky. Pojištění rizika jarního mrazu je možno zvolit ze dvou variant a lze jej sjednat do 30. března tohoto roku.

Na pojištění ovoce včetně rizika jarního mrazu u jablek je poskytována finanční podpora prostřednictvím PGRLF až do výše 50%.

V případě zájmu o bližší informace k možnostem pojištění ovoce či rozšíření rizika jarního mrazu se můžete obrátit na následující kontakty:

Ing. Jaroslav Šebesta, tel: 603299559, jsebesta@cpoj.cz

Ing. Václav Škarýd, tel: 604293506, email: vsmaryd@cpoj.cz

Kontrola podmíněnosti pro rok 2009

Cross-compliance

Následující informace jsou určeny zejména všem zemědělským podnikatelům, kteří žádají o přímé podpory, vybrané platby osy II Programu rozvoje venkova (PRV) kam patří podpora integrované produkce nebo ekologického ovocnářství.

Zavedení kontroly podmíněnosti v ČR

Jedním z hlavních témat současné zemědělské politiky je řešení negativních dopadů zemědělství na krajinu a životní prostředí. Dotační podpora zemědělskému sektoru v EU dnes již není chápána pouze jako dotace či příspěvek k výnosům za zemědělskou produkci, ale stále více odráží požadavky veřejnosti a klade důraz na odpovědný přístup zemědělců. Z tohoto důvodu je vyplacení přímých podpor a dalších evropských dotací od roku 2009 „podmíněno“ plněním standardů udržování půdy v dobrém zemědělském a environmentálním stavu, zákonných požadavků v oblasti životního prostředí, v oblasti veřejného zdraví, zdraví zvířat a rostlin a v oblasti dobrých životních podmínek zvířat a minimálních požadavků v rámci agroenvironmentálních opatření. V případě, že žadatel o dotace tyto podmínky

nedodrží, může mu být snížena výplata využívaných dotací z oblasti přímých podpor, společné organizace trhu s vínem a vybraných opatření osy II Programu rozvoje venkova. V nejkrajnějším případě může dojít i ke zrušení platby pro rok, v němž se neshoda vyskytla. Kontrola podmíněnosti (anglicky: Cross Compliance) byla iniciována reformou společné zemědělské politiky v roce 2003 a je jedním z jejích základních pilířů. Její platnost v České republice nabývá 1.1. 2009.

Struktura kontroly podmíněnosti

1) Standardy Dobrého zemědělského a environmentálního stavu (GAEC - Good Agricultural and Environmental Conditions) a Dodržování poměru stálých pastvin. Standardy GAEC jsou povinné již od května 2004 a do dnešního dne byly začleněny do mnoha nařízení vlády ve vztahu k platbám v rámci osy II PRV. Ze standardů GAEC bylo pro rok 2009 vybráno 5 kontrolovaných požadavků.

2) Zákonné požadavky na hospodaření (SMR - Statutory Management Requirements), budou postupně vyžadovány 19 evropskými směnicemi a nařízeními v následujících oblastech:

Oblast: Životní prostředí

Oblast: Veřejné zdraví, zdraví zvířat a zdraví rostlin

Oblast: Dobré životní podmínky zvířat

Tyto zákonné požadavky jsou zaváděny v platných českých právních předpisech. Ze zákonných požadavků na hospodaření platných v ČR pro rok 2009 bylo vybráno 29 kontrolovaných požadavků, s plánovaným rozšířením na celkový počet 76 v roce 2013.

Minimální požadavky pro použití hnojiv a přípravků na ochranu rostlin

v agroenvironmentálních opatřeních (AEO) byly již v letech 2007 a 2008 povinnou podmínkou rozhodnou pro poskytnutí dotace. Od 1. 1. 2009 se stávají součástí kontroly podmíněnosti a jejich porušení může znamenat snížení dotací v AEO i v některých dalších opatřeních osy II Programu rozvoje venkova (PRV). Tato sankce se však nebude vztahovat na dotace v rámci přímých. V roce 2009 platí 11 kontrolovaných požadavků AEO.

V roce 2009 budou kontroly podmíněnosti prováděny těmito kontrolními organizacemi:

Dobry zemědělský a environmentální stav (GAEC)	Státní zemědělský a intervenční fond (SZIF)
Zákonné požadavky na hospodaření (SMR)	Česká inspekce životního prostředí (ČIŽP) Ústřední kontrolní a zkušební ústav zemědělský (ÚKZÚZ) Česká plemenářská inspekce (ČPI)
Minimální požadavky pro použití hnojiv a přípravků na ochranu rostlin (AEO)	Ústřední kontrolní a zkušební ústav zemědělský (ÚKZÚZ) Státní rostlinolékařská správa

Hodnocení míry porušení požadavků a standardů

Hlavními kritérii hodnocení nedodržení požadavků a standardů kontroly podmíněnosti jsou rozsah, závažnost a trvalost. Také opakování stejného porušení má vliv na stanovení výše krácení plateb. Systém posuzování neshod je nastaven výchovně. Krácení plateb při prvním porušení velkého rozsahu nemá být likvidační. Je také ale třeba zdůraznit, že systém kontroly podmíněnosti nenahrazuje správní pokutu ani jakoukoli jinou sankci, která může být udělena národním kontrolním úřadem nebo soudem za porušení národních právních předpisů.

Kontrola podmíněnosti	Koho se týká
GAEC - Standardy dobrého zemědělského a environmentálního stavu	Všech žadatelů, kteří čerpají přímé podpory, opatření osy II programu rozvoje venkova
SMR 1 - Ochrana volně žijících ptáků	Všech žadatelů
SMR 2 - Ochrana podzemních vod před znečištěním nebezpečnými látkami	Všech žadatelů, kteří zacházejí s ropnými produkty, prostředky ochrany rostlin a jinými nebezpečnými látkami
SMR 3 - Používání upravených kalů na zemědělské půdě	Všech žadatelů, kteří používají na zemědělské půdy čistírenské kaly
SMR 4 - Ochrana vod před znečištěním dusičnany ze zemědělských zdrojů	Všech žadatelů, kteří hospodaří na pozemcích v oblastech zranitelných dusičnany.
SMR 5 - Ochrana přírodních stanovišť, volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin	Všech žadatelů, kteří hospodaří na pozemcích v evropsky významných lokalitách soustavy NATURA 2000
SMR 6 - Označování prasat	Chovatelů prasat
SMR 7 - Označování skotu	Chovatelů skotu
SMR 8 - Označování ovcí a koz	Chovatelů ovcí a/nebo koz
AEO - minimální požadavky pro použití hnojiv	Všech žadatelů o dotaci v rámci agroenvironmentálních opatření
AEO - minimální požadavky pro použití přípravků na ochranu rostlin	Všech žadatelů o dotaci v rámci agroenvironmentálních opatření

Vztah národních právních předpisů a kontroly podmíněnosti

Kdo dodržuje všechny požadavky národní legislativy, nemusí se kontroly podmíněnosti obávat. Ta totiž zahrnuje pouze zlomek všech národních zákonných požadavků. Kdo bude plnit všechny požadavky kontroly podmíněnosti, tomu nebudou platby a dotace kráceny, i kdyby porušil některé další požadavky národní legislativy. Kdo však poruší požadavky kontroly podmíněnosti, musí si být vědom, že tím současně porušil i národní právní předpisy a vystavuje se nebezpečí postihu i za toto porušení.

Kontrolované požadavky

Minimální požadavky v rámci agroenvironmentálních opatření (AEO)

(týká se integrované produkce a ekologického ovocnářství)

Popis kontrolovaných požadavků, hodnocení porušení, příklady z praxe

Termín „minimální požadavky pro použití hnojiv a přípravků na ochranu rostlin“ zavádí evropská legislativa. Plnění minimálních požadavků pro použití hnojiv a přípravků na ochranu rostlin v agroenvironmentálních opatřeních (AEO) bylo již v letech 2007 a 2008 povinnou podmínkou rozhodnou pro poskytnutí dotace (Nařízení vlády č. 79/2007 Sb. v platném znění). Od 1. 1. 2009 dochází ke specifikaci a optimalizaci těchto požadavků. Porušení minimálních požadavků pro použití hnojiv a přípravků na ochranu rostlin se bude vyhodnocovat podle rozsahu, závažnosti, trvalosti a opakování porušení, tj. obdobně jako u GAEC a SMR. V případě, že po vyhodnocení nálezu porušení minimálních požadavků v AEO povede toto porušení k sankci, bude sankce uplatněna nejen vůči dotaci v AEO, ale i vůči dotacím v některých dalších opatřeních osy II Programu rozvoje venkova (PRV), pokud o ně žadatel v daném roce žádá. Tato sankce se však nebude vztahovat na dotace v rámci přímých podpor a společné organizace trhu s vínem.

Minimální požadavky pro použití hnojiv

Kontrolované požadavky vycházejí ze zásad správné zemědělské praxe, které jsou pro zemědělce mimo oblasti zranitelné dusičnany doporučené, pro žadatele o dotace AEO se však stávají povinnými. Jsou stanoveny požadavky v těchto okruzích, vymezených podle zásad správné zemědělské praxe nitrátové směrnice:

období zákazu hnojení,

omezení hospodaření na svažitých půdách

omezení aplikace hnojiv v blízkosti vod,

opatření pro rovnoměrnost aplikace hnojiv,

omezení aplikace hnojiv na podmáčených, zaplavených, promrzlých a sněhem pokrytých půdách.

V každém okruhu byl vybrán jeden kontrolovaný požadavek.

AEO-hnojiva, kontrolovaný požadavek č. 1: Byl dodržen zákaz použití dusíkatých hnojivých látek v období zákazu hnojení?

Požadavek, jeho zdůvodnění, způsob kontroly a zdroje informací jsou stejné jako pro oblasti zranitelné dusičnany (podoblast SMR 4, kontrolovaný požadavek 1).

AEO-hnojiva, kontrolovaný požadavek č. 2: Byl dodržen zákaz pěstování širokořádkových plodin (kukuřice, slunečnice, sója, bob, brambory apod.) na pozemcích se sklonem nad 7 stupňů, které sousedí s útvary povrchových vod nebo se od nich nacházejí ve vzdálenosti menší než 25 m?

Požadavek, jeho zdůvodnění, způsob kontroly a zdroje informací jsou stejné jako pro oblasti zranitelné dusičnany (podoblast SMR 4, kontrolovaný požadavek 5).

AEO-hnojiva, kontrolovaný požadavek č. 3: Jsou v blízkosti povrchových vod udržovány ochranné nehnojené pásy v šířce 3 m od břehové čáry?

Požadavek, jeho zdůvodnění, způsob kontroly a zdroje informací jsou stejné jako pro oblasti zranitelné dusičnany (podoblast SMR 4, kontrolovaný požadavek 6).

AEO-hnojiva, kontrolovaný požadavek č. 4: Je při hnojení zajištěno rovnoměrné pokrytí pozemku?

Důvod: Zamezit místnímu smyvu nebo průsaku látek, zejména dusíkatých, z použitých hnojiv.

Co bude kontrolní orgán požadovat: Rovnoměrnost pokrytí pozemku hnojivem se kontroluje vždy v terénu. Při podezření na porušení probíhá též kontrola dat aplikace hnojiv podle evidence hnojení, knihy jízd, popř. výkazů práce. Za rovnoměrné se považuje vyrovnané rozprostření hnojiva na ploše hnojeného půdního bloku. Zhodnocení rovnoměrnosti nebo nerovnoměrnosti použití hnojiva vždy závisí na posouzení inspektora v rámci fyzické kontroly na místě. Aktuální stav v terénu musí být vždy dokumentován (pomocí fotodokumentace). V žádném případě se však neposuzuje rovnoměrnost v řádu rozdílů jednotek procent. Za porušení se považují zásadní chyby v aplikaci, zejména je-li některá část pozemku zjevně hnojena výrazně více než ostatní. Za důkaz porušení bude považována: existence lagun po aplikaci kejdy, případně ploch vyschlých lagun nebo holých ploch v orostu očividně způsobených místním přesycením půdy kejdou, močůvkou nebo hnojůvkou, průkazným způsobem doložitelná nesprávná aplikace chlévské mrvy, kompostu nebo odpadního kalu, například rozvozem po pozemku bez rozmetání, pouze s hrubým rozhrnováním hromad hnojiv po části pozemku, existence hromádek nebo shluků minerálního hnojiva na povrchu plochy.

Za důkaz průkazného porušení bude považována fotodokumentace pořízená úředním inspektorem při kontrole nebo prokazatelně dokumentovaný podnět třetí osoby následně ověřený úřední kontrolou.

Výjimkou je diferencované hnojení, kterým jsou na základě chemických rozborů srovnávány rozdíly agrochemických vlastností daného pozemku.

Kde můžete získat informace: Používání hnojiv, statkových hnojiv a upravených kalů upřesňuje § 9 zákona č. 156/1998 Sb., o hnojivech.

AEO-hnojiva, kontrolovaný požadavek č. 5: Byl dodržen zákaz hnojení na půdu přesycenou vodou, pokrytou vrstvou sněhu vyšší než 5 cm nebo promrzlou do hloubky větší než 8 cm?

Požadavek, jeho zdůvodnění, způsob kontroly a zdroje informací jsou stejné jako pro oblasti zranitelné dusičnany (podoblast SMR 4, kontrolovaný požadavek 7).

AEO-hnojiva, kontrolovaný požadavek č. 6: Byl dodržen zákaz použití dusíkatých hnojivých látek na orné půdě se svažitostí nad 12°, s výjimkou tuhých statkových hnojiv a tuhých organických hnojiv zapravených do půdy do 24 hodin po jejich použití?

Důvod: Zabránit smyvu dusíkatých hnojivých látek při použití hnojiv na pozemcích s extrémní sklonitostí.

Co bude kontrolní orgán požadovat: Splnění požadavku prokazuje zemědělský podnikatel kontrolnímu orgánu prostřednictvím záznamů v evidenci o hnojivech, statkových hnojivech a upravených kalcích použitých na zemědělské půdě. Kontrolní orgán provede kontrolu záznamů v předložené evidenci s výpisem obhospodařovaných pozemků s průměrnou sklonitostí převyšující 12°. Plnění požadavku lze také ověřit fyzickou kontrolou na místě.

Minimální požadavky pro použití přípravků na ochranu rostlin

Kdo může být kontrolován

Všichni žadatelé o dotaci v rámci agroenvironmentálních opatření, kteří používají přípravky na ochranu rostlin.

Kontrolní organizací je Státní rostlinolékařská správa (SRS)

Požadavky na vedení evidence používání přípravků na ochranu rostlin:

Povinnost vedení evidence vyplývá z § 49 zákona č. 326/2004 Sb., o rostlinolékařské péči, v platném znění. Evidence dokladuje způsob aplikace přípravků a slouží i pro posuzování, zda uživatel postupoval v souladu se zákonem. Podrobnější požadavky stanoví § 19 prováděcí vyhlášky č. 329/2004 Sb. ve znění vyhlášky č. 371/2006 Sb. Údaje, které je nutno do evidence zaznamenávat, jsou uvedeny v příloze č. 9 vyhlášky č. 329/2004 Sb. Je nutno dodržovat zejména následující obecné zásady:

evidence o používání přípravků na ochranu rostlin musí být vedena bezodkladně (údaje o použití přípravků musí být zaznamenány nejpozději následující den), při vedení evidence nezáleží na formě, ale na obsahu, evidence může být vedena několika způsoby (v papírové podobě, pomocí počítačových programů, s využitím Portálu farmáře), evidence se uchovává 5 let a musí být na požádání předložena kontrolnímu orgánu, kterému také musí být umožněno ověření údajů v ní uvedených (na základě dodacích listů, faktur apod.).

Kontrola evidence se zaměřuje na shodu evidovaných údajů s předepsanými relevantními údaji, kterými jsou:

ošetřovaný objekt (plodina, kultura, skleníky apod.)

rozsah, velikost (plocha, výměra apod.)

datum a hodina aplikace (použití)

přípravek, číslo šarže (výrobní číslo)

způsob aplikace (použití)

celkové množství aplikovaného (použitého) přípravku

dávkování (dávka na jednotku v litrech, kg)

účel aplikace (cílový škodlivý organismus nebo jiný účel)

Neúplnost údajů v evidenci používání přípravků na ochranu rostlin bude kontrolní orgán posuzovat z hlediska možnosti kontroly daného požadavku. Jestliže chybějící údaj nemá vliv na výsledek kontroly, nebude neúplnost evidence považována za porušení požadavku.

AEO-POR, kontrolovaný požadavek č. 1: Bylo při aplikaci přípravku na ochranu rostlin postupováno v souladu s pokyny k ochraně vod a bylo dodrženo omezení pro použití přípravku na ochranu rostlin v pásmu ochrany zdrojů podzemních vod nebo vodárenských nádrží?

Důvod: Zamezit ohrožení vodních zdrojů aplikovanými přípravky na ochranu rostlin.

Co bude kontrolní orgán požadovat: Kontrolou na místě bude na pozemcích v ochranných pásmech podzemních vod nebo vodárenských nádrží hodnoceno, zda byla při aplikaci dodržena dostatečná neošetřená ochranná vzdálenost a zda nebyly použity přípravky, jejichž použití je v návodu nebo na etiketě vyloučeno v pásmech ochrany vod. Bude zejména kontrolována vzdálenost kolejových řádků od hranice ochranného pásma, stav plevelných rostlin v ochranném pásmu po aplikaci herbicidu a stav chorob nebo živočišných škůdců po aplikaci fungicidu nebo insekticidu. Nelze-li provést kontrolu na místě, bude plnění požadavku hodnoceno pomocí evidence používání přípravků, a to ověřením, zda množství aplikovaných přípravků odpovídá ploše pozemku, zmenšené o plochu neošetřovaného ochranného pásu, případně odběrem vzorku půdy a následným laboratorním rozbořem.

AEO-POR, kontrolovaný požadavek č. 2: Má podnikatel používající přípravky na ochranu rostlin zacházení s nimi zabezpečeno odborně způsobilou osobou nebo absolventem odborného kurzu podle odstavce 4 § 86 zákona?

Důvod: Zamezit neodbornému používání přípravků na ochranu rostlin osobami bez odpovídající způsobilosti.

Co bude kontrolní orgán požadovat: Předložení platného osvědčení Státní rostlinolékařské správy o odborné způsobilosti pro nakládání s přípravky vydané na základě vykonané zkoušky podle § 86 odst. 2 zákona č. 326/2004 Sb. v platném znění.

AEO-POR, kontrolovaný požadavek č. 3: Plní odborně způsobilá osoba nebo absolvent odborného kurzu povinnosti podle odstavce 3 § 86 zákona?

Důvod: Zamezit neodbornému používání přípravků na ochranu rostlin osobám bez odpovídající způsobilosti.

Co bude kontrolní orgán požadovat: Předložení zápisu/ů o každoročním proškolení pracovníků, kteří přímo zacházejí s přípravky, aplikují je nebo jakkoliv s nimi nakládají, odborně způsobilou osobou. Zápis pořízený o tomto školení se uchovává po dobu tří let. Dále je kontrolováno, zda osoby, které přímo zacházejí s přípravky, byly před zahájením prací s každým přípravkem seznámeny s jeho vlastnostmi a účinky a se způsoby správného a bezpečného zacházení s ním.

Poznámky k hodnocení: Každý, kdo přímo zachází s přípravky na ochranu rostlin, musí být proškolen o pravidlech správné praxe v ochraně rostlin a bezpečného zacházení s přípravky.

AEO-POR, kontrolovaný požadavek č. 4: Je mechanizační prostředek, jímž je přípravek na ochranu rostlin aplikován, opatřen dokladem o funkční způsobilosti (doklad o kontrolním testování)?

Důvod: Zajistit, aby aplikace přípravků na ochranu rostlin byla prováděna pomocí seřízených a funkčních mechanizačních prostředků.

Co bude kontrolní orgán požadovat: Platný doklad (osvědčení Státní rostlinolékařské správy) o funkční způsobilosti, který se vydává pro mechanizační prostředky (MP), které jsou v provozu více než 2 roky. Číslo na osvědčení se shoduje s číslem na kontrolní nálepce. K prvnímu testování musí být MP přistaven během dvou let od data uvedení do provozu. Dojde-li k pochybnostem, zda se jedná o nový MP, provede se kontrola data uvedení MP do provozu. Tím je datum pořízení (nákupu) vyznačené na účetním dokladu (dodacím listu, faktuře apod.) pro kontrolovaný MP.

AEO-POR, kontrolovaný požadavek č. 5: Jsou skladované přípravky uskladněny v originálních obalech podle jejich druhů nebo odděleně od jiných výrobků nebo přípravků určených k likvidaci jako odpad nebo mimo dosah látek, které by mohly ovlivnit vlastnosti skladovaných přípravků?

Důvod: Zamezit možné záměně přípravku na ochranu rostlin s jinou látkou a předejít škodlivému vlivu přípravku na lidské zdraví a životní prostředí.

Co bude kontrolní orgán požadovat: Předmětem kontroly bude přehledné uložení přípravků ve skladu podle druhu a v originálním obalu, odděleně podle obchodních názvů, aby se předešlo možné záměně přípravků při výdeji ze skladu, dále oddělené skladování (ve vymezené části skladu nebo regálu) přípravků určených k likvidaci a zda ve skladu s přípravky nejsou skladovány výrobky, které mohou ovlivnit vlastnosti přípravků (barvy, laky, rozpouštědla, ropné výrobky apod.).

(dle MZe)

Pozvánka na veletrh

Prestižní, dobře známý v České republice a na Slovensku,
ALLES FÜR DEN GAST WIEN 2009
mezinárodní odborný veletrh pro gastronomii a hotelnictví tradičně zve odborné
a VIP návštěvníky z České republiky a Slovenska opět do Vídně
18.-21. dubna 2009, Vídeň
Messe Wien

Stejně jako v předchozích letech, dovolujeme si i letos Vás a všechny majitele, provozovatele a klíčové zaměstnance hotelů, restaurací, kaváren a jiných gastronomických a ubytovacích zařízení v České republice a na Slovensku, k návštěvě mezinárodního odborného gastronomického veletrhu ALLES FÜR DEN GAST Wien, a to ve dnech **18.-21. 4. 2009** na vídeňském výstavišti Messe Wien. Tento veletrh Vám nabízí optimální přehled různých aktuálních oborů, včetně potravin (delikatesy, mražené výrobky, hotová jídla, biopotraviny, koření, pečivo a čerstvé potraviny), nápojů (teplé nápoje, lihoviny, víno, sekt, šampaňské, prosecco, pivo, nealkoholické a energetické nápoje), stolování (vybavení pro velkokuchyně, kuchyňská technika a vybavení, kávovary, kultura stolu – porcelán, nádobí, přístroje, sklenice), vnitřního vybavení (vybavení a zařízení objektů, dekorace, doplňky, plánování a koncepce, pracovní oblečení a textilie, letní zahrady, zimní zahrady, vybavení obchodních prostorů a zařízení pro děti, gastronomické techniky (energie, topení, klimatizace, osvětlení, sanitární vybavení, "vending", pracovní hygiena) a managementu & komunikace -front-office systémy, pokladní a účetní systémy, reklama a marketing, systémy a rezervace přes internet, CRM systémy, management kvality a franchising.

Přehled ročníku 2008: rekordní návštěvnost 19 108 odborných návštěvníků * vysoká kvalita odborných kontaktů * 70 % odborných návštěvníků jsou spolurozhodující o nákupu * velmi pozitivní ocenění veletrhu – 80 % odborných návštěvníků oceňuje veletrh jako „velmi dobrý“ nebo „dobrý“ * 86 % návštěvníků Alles für den Gast Wien 2008 plánuje návštěvu veletrhu v roce 2009.

Atraktivní nabídka pro rok 2009:

rozšíření aktivní nabídky pro puby, scénovou gastronomii a gastronomii zážitků

Wine Lounge - v relaxační atmosféře Vás očekávají nejlepší vína a kompetentní poradenství ohledně špičkových vín

- pokročení v internacionalizaci Food & Beverage
- téma kávy zůstává jako centrální téma ve Vídni také pro rok 2009 – neoficiální hlavní město kávy ve světě
- biopotraviny, wellness potraviny a další speciální špičkové potraviny
- exkluzivní vybavení pro hotely

Nová otevírací doba:

sobota 18.4. - pondělí 20.4. 10:00-19:00 hodin, v úterý 21.4. 10:00-17:00 hodin

Cílové skupiny návštěvníků z oborů: hoteliérství, gastronomie a společného stravování, dále výrobci a prodejci hotových jídel, odborné hotelové školy, dovozci, velkoobchodníci s nápoji, organizace a asociace, obchodní zástupci.

Optimální možnost návštěvy z České republiky a různých regionů Slovenska kvůli příjemnému vlakovému spojení (Pendolino) a autobusovým zájezdům z jižní Moravy (Brno), Českého Krumlova, Valtic a Slovenska (Bratislava). Výhody pro účastníky zájezdu - vaše registrace jako VIP návštěvníka ještě před veletrhem, předem připravené degustace a ochutnávky pro odborné VIP návštěvníky z České republiky a ze Slovenska, možnost dohody termínu pro jednání s vystavovateli na veletrhu Alles für den Gast Wien 2009 předem, kompetentní doprovod Schwarz & Partner Praha a SP Expo Žilina v průběhu veletrhu, možnost konzultací ohledně marketingu ubytovacích zařízení v České republice a na Slovensku v zemích centrální Evropy a speciální doprovodný program pro ČR a Slovensko. Jako VIP odborníci z České republiky můžete získat naši **VIP pozvánku**, která Vám po registraci u společnosti Schwarz & Partner a odevzdání Vaší vizitky na pokladně výstaviště dává možnost získat **volnou vstupenku** na veletrh. O veletrh z tohoto oboru projevují návštěvníci, včetně České republiky a Slovenska, rok od roku větší zájem. Na celkové hrubé výstavní ploše 21 200 m² představí své produkty a výrobky na 350 vystavovatelů z různých zemí.

Neváhejte nás kontaktovat pro veškeré další informace o programu ochutnávek a degustací, transferu, čestných vstupenekách pro V.I.P. odborníky z ČR a SK či o možnostech inzerce na níže uvedené adrese oficiálního zastoupení veletrhu v České republice a na Slovensku:

Schwarz & Partner, CEE Promotion: Senovážné náměstí 23, 110 00 Praha 1

Ing. Romana Svátková, fax: +420 222 240 711, m. +420 604 243 010, export@terminy.cz

Lenka Kotlíárová, tel.: +420 558 711 741, m. +420 728 404 471, veletrhy@terminy.cz

SP Expo s.r.o.: Na stanicu 16, Žilina, 010 09, email gastwien@centrum.sk

Zásoby jablek

Stav zásob jablek k 1.2.2009 a odbyt v lednu 2009 v některých zemích EU

(tisíce tun)

	Stav zásob jablek			Prodej jablek za leden		
	2008	2009	% 08/09	2008	2009	% 08/09
Celkem <i>(za vybrané země)</i>	1.505	1.890	+ 25	360	394	+ 9
Belgie	156	168	+ 8	15	21	+ 39
Německo	230	259	+ 12	66	55	- 16
Itálie	504	580	+ 15	104	94	- 10
Holandsko	175	185	+ 6	35	30	- 14
Rakousko	101	105	+ 4	17	11	- 32
Španělsko	140	164	+ 17	34	34	0
Polsko	200	430	+ 115	90	150	+ 67

(ZMP-ML)

Stav zásob jablek k 1.2.2009 v ČR dle regionů

(TUNY)

	Střední Čechy	Jižní a západní Čechy	Severní Čechy	Východní Čechy	Jižní Morava	Severní Morava	Celkem
Odrůda			6	10		7	23
Šampion	100	29	92	361	15	304	901
skupina Rubín	70	17	186	594	45	126	1038
Gala		15	7	53	20	4	99
Ost. raně zimní	16	23		54		313	406
Golden Del.	3214	237	259	1287	1085	272	6354
Idared	3906	1210	432	6134	1831	2608	16121
Jonagold a mut.	498	110	184	1583	542	729	3646
Topaz	34	27	47	430		15	553
Melrose	214	3	26	183	50	40	516
Gloster	783	25	108	452	19	230	1617
skup. Red Delic.			12	76	6		94
Zvonkové	15		6	217			238
ostatní zimní	44	75	119	285	206	506	1235
Celkem	8894	1771	1484	11719	3819	5154	32841

(ML)

Odborné články

Hodnocení změn při dozrávání meruněk

Jižní Morava je naše nejvýznamnější oblast pro pěstování teplomilných druhů ovoce a révy vinné. Z ovocných druhů jsou to zejména meruňky a broskve. Pěstitelé se snaží nabídnout spotřebiteli lákavé a kvalitní čerstvé plody a současně zabezpečit zpracovatelskému průmyslu vhodnou surovinu. Problém často nastává s možností realizace v obchodní síti, kde mnohdy můžeme koupit pouze ovoce z dovozu, přestože ve stejnou dobu dosahuje stejný druh zralosti i v našich podmínkách a většinou se vyznačuje výraznější chutí, vůní i vybarvením než k nám dovážené zahraniční produkty.

V Lednici na Moravě jsou jedny z nejvhodnějších podmínek pro pěstování meruněk a toho také již padesát let na Zahradnické fakultě využívají šlechtitelé, kterým se podařilo přivést na svět celou řadu zajímavých odrůd meruněk. Odrůdy je třeba důkladně poznat nejen po stránce pěstitelské, ale i konzumentské. K důležitým hodnotícím měřítkům jednotlivých odrůd patří také možnost skladování plodů a jejich vhodnost ke zpracování na jednotlivé konzervářské výrobky. Pro všechny varianty využití je velmi důležitá optimální zralost plodů, kterou můžeme určovat nejen senzory, ale i pomocí méně či více náročných instrumentálních metod. Kromě již zmíněného sensorického posouzení využíváme z jednodušších metod stanovení rozpustné sušiny refraktometry, stanovení veškerých kyselin titračně a stanovení pevnosti jako penetračního napětí. Instrumentálně nejnáročnější metody jsou potom zejména plynová a kapalinová chromatografie, s jejichž pomocí lze stanovit například aromatické složky, plynné metabolity (etylén, CO₂), obsah cukrů nebo jednotlivých kyselin. Brown a Walker (1990) ve svých měřeních zjistili, že u plodů meruněk vedle měření vnitřní hladiny etylénu a oxidu uhličitého, rozpustné sušiny, pevnosti dužniny, viskozity šťávy, pH, titrovatelných kyselin a obsahu vody v dužnině je vhodným indikátorem pro sledování fyziologického zrání tohoto ovoce měření základní barvy povrchu plodů. Předpokládají, že by se právě parametr objektivně stanovené barevnosti mohl stát rozhodujícím ukazatelem pro

zjišťování optimální sklizňové barvy plodů. Rovněž Luchsinger a Walsh (1993) s úspěchem využili instrumentálního měření základní barvy plodů broskví odrůdy 'Red Haven' a označili jej efektivním parametrem pro určování jejich zralosti. Delwiche et al. (1983) dokonce označili měření základní barvy plodů u sledovaných odrůd broskví za lepší ukazatel sklizňového termínu pro konzumní kvalitu v průběhu zrání než pevnost dužniny.

Chuť je především ovlivněna přítomností kyselin a cukrů (Gurrieri et al., 2001). Důležitým parametrem je zastoupení jednotlivých karboxylových kyselin a poměr majoritních kyselin – kyseliny jablečné a citrónové. Obsah kyselin závisí na fázi vývoje, odrůdě, podmínkách pěstování i klimatických faktorech. Odrůdy lze podle poměru kyseliny jablečné k citrónové zařadit do jednotlivých skupin. Díky širokému rozmezí tohoto poměru je možné vybírat genotypy meruněk se zlepšenou chutí na základě fenotypu (Gurrieri et al., 2001). Obsah titračních kyselin se pohybuje okolo 3 % (Amonym, 2006) Obsah kyseliny citrónové je 0,17 – 1,2 % a jablečné 0,21 – 1,51 % (Bassi, 1996).

Přesná hodnota obsahu kyselin nebo rozpustné sušiny, která by charakterizovala optimální zralost, se nedá jednoznačně určit, protože změny při dozrávání plodů jsou u všech odrůd individuální. Jako jeden z nejvýznamnějších parametrů lze označit pevnost plodů, která významně ovlivňuje nejenom požitek při konzumu čerstvých plodů, ale současně i kvalitu výrobků. Například použijeme-li na výrobu kompotu příliš nízký stupeň zralosti meruněk, jsou pak kompotované plody tuhé, mohou mít vysoký obsah kyselin a málo cukrů. Naopak u přezrálých meruněk je nízká pevnost plodů problémem při zpracování i při sensorickém hodnocení kompotů. V rámci hodnocení odrůd byla zkoumána kvalita plodů meruněk a jednotlivé parametry těsně před sklizní a při krátkodobém uskladnění v rozdílných teplotních podmínkách. V pokusech bylo hodnoceno pět odrůd a dvě novošlechtění meruněk – 'Goldrich', 'Minaret', 'Šalah', 'Svatava', 'Velkopavlovická' a novošlechtění LE 2927 a LE 3276. Hodnocení bylo prováděno v pravidelných časových intervalech s počátečním odběrem plodů ze stromu přibližně týden před odhadovanou sklizní a dále po sklizni podle použité teploty skladu tak, aby celkový počet měření byl osm. Termín sklizně je v grafech označen jako 0. den. Plody byly uskladněny krátkodobě v chladírně při teplotě 3 °C a ve skladu s teplotou 16 °C, v obou případech v běžné kyslíkaté atmosféře. U plodů byly zkoumány barevné změny povrchu plodů v barevných souřadnicích L* a* b* pravouhlého a cylindrického prostoru CIELAB, hodnoty barevných souřadnic byly měřeny spektrofotometricky přístrojem Chroma – Meter CT 210 (firmy Minolta). Pevnost slupky a dužniny byla měřena laboratorním penetrometrem a je udávána v MPa jako penetrační napětí, z látkových složek byla sledována rozpustná sušina refraktometricky, celkový obsah kyselin titračně a obsah kyseliny citrónové a jablečné stanovených HPLC. Dále byl také hodnocen poměr obsahu kyseliny jablečné ke kyselině citrónové. Souřadnice L* je označována jako jas, barevný odstín je charakterizován souřadnicemi a* a b*. Hodnoty souřadnice a* zachycují v kladných hodnotách barevné tóny červené a v záporných hodnotách barevné tóny zelené barvy. Souřadnice b* se pohybují v kladných hodnotách v barevných tónech žluté a v záporných hodnotách v barevných tónech modré barvy. Souřadnice může dosáhnout maximálně ve všech směrech hodnoty 100.

Výsledky hodnocení

● Barevnost plodů

Barevnost byla stejně jako pevnost měřena u každého z hodnocených plodů na obou protilehlých polovinách. Výsledná hodnota je průměr, což vyloučilo vliv rozdílné zralosti dvou polovin plodu. Z pohledu jednotlivých trichromatických charakteristik byly zjištěny statisticky průkazné rozdíly mezi odrůdami. Nejvíce jasu (L*) bylo zaznamenáno u odrůd 'Šalah' a 'Velkopavlovická' (průměrně +60), u odrůd 'Goldrich', 'Minaret' a novošlechtění LE 2927 a LE 3276 se průměrná hodnota L* pohybuje v rozmezí +52 až +55 a nejméně jasu

vykazuje odrůda 'Svatava' (průměr +48). Podle průměrných hodnot charakteristik a^* můžeme hodnocené plody také rozdělit do tří skupin: nejmenší intenzita červené barvy byla naměřena u odrůdy 'Šalah' (+13), do střední skupiny lze zařadit odrůdy 'Goldrich', 'Svatava', 'Velkopavlovická' (hodnoty +16), nepatrně intenzivnější červená barva byla u a LE 2927 a 'Minaret' (+19 až 21) a nejvyšší intenzita červené barvy byla u novošlechtění LE 3276 (+25). Průměrná intenzita žluté barvy byla nejnižší u odrůd 'Svatava' a 'Minaret' (+32 a 33), v další skupině byly odrůdy 'Šalah', 'Goldrich' a LE 3276 (cca +38). Nejintenzivnější žlutá barva byla naměřena u LE 2927 a 'Velkopavlovické' (cca +45).

Během hodnocení se hodnoty trichromatických charakteristik L^* , a^* a b^* nejméně měnily v počátečním intervalu, to znamená v období těsně předcházejícím sklizni (viz grafy vybraných odrůd č. 1 až 3). V tomto týdnu docházelo k výrazným vzestupům u všech tří hodnot. Po sklizni se v průběhu skladování plodů výrazněji zvyšovala intenzita červené barvy, kde byly prokázány i statisticky průkazné rozdíly. V chladárně se zbarvení měnilo jen pozvolna a nepatrně, významnější změny barvy v krátkých časových intervalech probíhaly v teplotě 16 °C. Hodnoty souřadnice L^* , b^* byly v období skladování velmi málo variabilní a jejich hodnoty vzájemně velmi úzce korelovaly, u některých odrůd došlo dokonce k jejich nevýznamnému snížení.

- Pevnost plodů

V průběhu pokusu byly zaznamenány významné rozdíly v pevnosti plodů (penetrační napětí slupky a dužniny v MPa) mezi sledovanými odrůdami a současně v jednotlivých termínech měření. Pevnost slupky i dužniny v čase výrazně klesala u všech plodů, radikální pokles pevnosti byl zaznamenán v období před sklizní u všech odrůd, v průběhu uskladnění byl rozdílný průběh v závislosti na teplotě: v teplotě 3 °C se pevnost slupky i dužniny měnila jen nepatrně po celou dobu sledování (cca tři týdny) na rozdíl od teploty 16 °C, kde pevnost klesla zhruba na poloviční hodnoty za přibližně deset dnů, změny lze vidět u vybraných odrůd v grafech 4 až 6. Odrůdy se z hlediska pevnosti významně odlišovaly. Rozdíly mezi odrůdami byly obdobné u pevnosti slupky i dužniny. Nejvyšší pevnost byla stanovena u plodů odrůdy 'Goldrich' a LE 3276, ve fázi sklizně byla u nich hodnota penetračního napětí vyšší než 1 MPa (1,34 a 1,25 MPa), do skupiny plodů středně pevných lze řadit 'Šalah' a LE 2927, které při sklizni vykazovaly penetrační napětí slupky vyšší než 0,8 MPa (0,87 a 0,81 MPa) a nejnižší pevnost měly plody odrůd 'Velkopavlovická', 'Svatava' a 'Minaret'. U odrůd 'Minaret' a 'Svatava' je pevnost slupky i dužniny příliš nízká a její pokles je výrazný natolik, že je vhodné zvážit způsob konzervárenského využití na kompoty a raději zpracovávat plody těchto odrůd na pomazánky nebo nápoje. Naopak u velmi pevných plodů je třeba striktně dodržet optimální termín sklizně, poněvadž pevnost slupky i dužniny čerstvých plodů, přestože je výhodná například pro transport, musí odpovídat požadavkům konzumenta a přímo úměrně ovlivňuje hodnocení konzistence kompotů.

- Rozpustná sušina

Průměrné hodnoty rozpustné sušiny se pohybovaly u jednotlivých odrůd na značně rozdílných hladinách, průměrná hodnota za celé sledované období byla nejnižší u 'Velkopavlovické' (10,6 °Rf), u dvou odrůd 'Goldrich' a 'Šalah', se průměrná hodnota blížila 12°Rf. 'Minaret', 'Svatava' a obě novošlechtění můžeme zařadit do skupiny odrůd s vyšším obsahem rozpustné sušiny, u nich se průměrné hodnoty pohybovaly od 13,4 ('Minaret') do 14,1°Rf ('Svatava'). Mezi odrůdami byly statisticky vysoce průkazné rozdíly. V průběhu dozrávání byl zaznamenán podle očekávání nárůst rozpustné sušiny, výraznější vzestup byl zaznamenán v předsklizňovém období a po sklizni velikost změn odpovídala teplotě skladování. V teplotě 16°C byl trend nárůstu rozpustné sušiny výrazný, mezi jednotlivými termíny však nebyly rozdíly statisticky průkazné, změny rozpustné sušiny spolu s obsahem celkových kyselin u vybraných odrůd ukazují grafy číslo 7 až 9.

- **Obsah kyselin**

Na základě titračně stanoveného obsahu veškerých kyselin lze odrůdy opět rozdělit do tří skupin: málo kyselé s průměrným obsahem kyselin do 1 % ('Šalah'), středně kyselé s obsahem kyselin od 1 – 2 % (1,6 – 2 % 'Minaret', 'Velkopavlovická') a LE 3276 a skupina vysoce kyselých s průměrným obsahem kyselin od 2 – 3 % (2,1 – 2,7 % 'Svatava', LE 2927 a 'Goldrich'). Rozdíly byly statisticky průkazné. Metodou HPLC byly stanoveny v plodech kyseliny jablečná a citrónová, obsah se u hodnocených odrůd statisticky průkazně lišil. Průměrný obsah kyseliny jablečné pod 10 g na 1 kg čerstvé hmoty byl u odrůd 'Šalah' (jen 2,97 g/kg-1), 'Minaret' a 'Velkopavlovická'. Ostatní odrůdy měly obsah maximálně do 16,6 g/kg-1 ('Goldrich'). Obsah kyseliny citrónové u většiny odrůd převyšoval obsah kyseliny jablečné, u odrůdy 'Šalah' byl průměrný obsah pod 10 g/kg-1 (9,26 g/kg-1) u ostatních se průměrné hodnoty pohybovaly do 20 g/kg-1, u LE 2927 byl obsah poněkud vyšší (22,74 g/kg-1). Pro hodnocení odrůd meruněk je významným hlediskem poměr kyseliny jablečné ke kyselině citrónové (KJ/KC), existují odrůdy s převažující kyselinou jablečnou, další s převažující kyselinou citrónovou a třetí skupina má poměr vyrovnaný. U všech hodnocených odrůd s výjimkou novošlechtění LE 3276 byl poměr kyselina jablečná ke kyselině citrónové menší než 1, hodnoty se pohybovaly od 0,33 ('Šalah') až po 0,91 u odrůdy 'Goldrich', kterou lze považovat za odrůdu s vyrovnaným obsahem obou kyselin. U novošlechtění LE 3276 byl poměr obou kyselin vyšší než 1, plody obsahovaly přibližně 1,3krát více kyseliny jablečné než citrónové, průběh viz graf číslo 10. V průběhu skladování se poměr kyselin vykazoval nízkou variabilitou, jen u odrůdy Minaret došlo v před sklizňovém období k výraznějšímu poklesu hodnoty, což bylo způsobeno snížením obsahu kyseliny jablečné zhruba na polovinu, přičemž kyselina citrónová zůstala zachována na stejné úrovni. V průběhu skladování došlo ke snížení obsahu kyseliny jablečné i citrónové, pokles přímo závisel na teplotě, v nižší teplotě byl opět pokles méně výrazný a pozvolnější. Intenzita změn byla srovnatelná u všech hodnocených odrůd, nejvýraznější pokles obsahu kyseliny citrónové byl paradoxně zaznamenán u odrůdy 'Šalah', která je charakteristická velmi nízkou kyselostí.

- **Vliv koncentrace rozpustné sušiny**

Při hodnocení meruněk byly mezi jednotlivými odrůdami zjištěny statisticky významné rozdíly v barevnosti plodů, v jejich pevnosti, obsahu kyselin i v poměru majoritních kyselin (kyselina jablečná / kyselina citrónová). Zaznamenané změny barvy povrchu plodu – zvyšování červeného zbarvení – úzce souvisely se změnami koncentrace rozpustné sušiny stanovené refraktometricky. To znamená, že při dozrávání plodů se současně s nárůstem rozpustné sušiny zvyšuje i červený odstín plodů sledovaných odrůd meruněk. Obsah titračních kyselin se mění jen ve velmi omezeném intervalu, bez jednoznačného poklesu. V souladu s výsledky dalších autorů je možno zařadit objektivní měření barevnosti jako vhodný parametr k hodnocení dozrávání plodů meruněk. Posuzování barevnosti musí být úzce spojeno se sledováním změn látkového složení a zejména s měřením pevnosti, které mají významný podíl na určování technologické i konzumní zralosti plodů. Na sledované parametry měly vliv i rozdílné podmínky skladování. Rychlost a intenzita změn byly závislé na teplotě skladu.

(Zahradaweb - Dr. Ing. Anna Němcová)

Na návštěvě u východoněmeckých sousedů

Pojmy jako „Elbeobst“ nebo „Sachsenobst“ (polabské nebo saské ovoce) jsou mnohým našim ovocnářům známy ještě z doby, kdy bylo Německo rozděleno. Stejně tak blízky je výzkumníkům ovocnářský ústav v Pillnitz u Drážďan v bývalé NDR. Právě s tímto ústavem jsme v 70. až 80. letech minulého století úzce spolupracovali. Zajímalo nás, jak si naši kolegové poradili v praxi s problémy ve složitých podmínkách po roce 1989 a zda obstáli v konkurenčním prostředí.

Odborný program pro českou skupinku ovocnářů a školkařů na sklonku srpna 2008 zajistil Dr. Wackwitz, vedoucí oddělení zahradnictví Saského zemského ústavu pro životní prostředí, zemědělství a geologii, který je zároveň ředitelem zahradnické školy v Pillnitz, jež je k ústavu přičleněna.

Jak nás podrobně informovala Dr. Handschack s panem Schoenem, značná redukce výzkumných úkolů a tedy i počtu pracovníků bývalého výzkumného ústavu ovocnářského způsobila, že se řešení projektů, zaměřených na ovoce, soustředilo na vybrané technologické úkoly významné pro praxi. V oblasti sortimentů je pozornost zaměřena na prověření dosud v SRN vyšlechtěných odrůd jabloní s vysokým stupněm rezistence ke strupovitosti (‘Reanda’, ‘Reglindis’, ‘Retina’ aj.), ale také českých odrůd ze Střížovic (‘Topaz’, ‘Vanda’, ‘Rubinola’). Sledují výnosové a kvalitativní parametry vybraných odrůd hrušní, slivoní, třešní, višní, rybízu, angreštu, maliníku a ostružiníku. Dále se zkoumají otázky ekologického pěstování ovoce, řeší se potřeba vody, způsoby ošetřování půdy, její nakrývání, regulace růstu a plodnosti, mechanická probírka plůdků, řez a tvarování, včetně řezu kořenů. Doplnkově se ověřují sloupovité formy jabloní. Doznívají tu z dřívějších i pokusy s ověřením netradičních druhů ovoce, zvláště bohatý je sortiment jeřábů (*Sorbus*), uvidíme tu aronii (*Aronia melanocarpa*), rakytník (*Hippophaë*), křížence angreštu a rybízu, hybridní plodovou růži a další druhy, dnes však spíše jako demonstrační dřeviny pro výukové účely.

Výsledky projektů

Velmi zajímavé jsou výsledky s omezujícím řezem kořenů u bujně rostoucích odrůd jabloní ve tvaru štíhlé větve. Zjistili, že řez musí být veden mírně šikmo, a to střídavě z obou stran řady stromů tak, aby došlo k výraznější redukci nejen vodorovných, ale i svislých kořenů. Zářezy motorovou pilou do kmene na protilehlých místech v odstupu asi 0,3 m nezpůsobily výraznější omezení růstu ve zvláště problematické vrcholové části větve, úspěšně však oslabují tento vrchol v nadměrném růstu protilehlými zářezy až v horní třetině koruny. U některých odrůd jabloní se k omezení růstu osvědčil přípravek Regalis v dávce 0,6 kg, aplikovaný v první dekádě května.

Mechanická probírka nadměrné násady květů u jabloní ve výsadbě z roku 1999 u odrůd ‘Gala’, ‘Idared’, ‘Pinova’ a ‘Šampion’ (všechny na podnoži M9 ve sponu 3,2 x 1,2 m se zkouší dvěma probírkovými stroji (Gesler a Blanke). Dosavadní výsledky se snížením nebo plným počtem otáček pracovního ústrojí, sestávajícího ze speciálně obloukovitě upravených drátů na rotující hřídeli, se ukazují velmi slibné. Například v roce 2008 proběhla účinná probírka u odrůdy ‘Pinova’ 28. dubna, při jezdové rychlosti 3 km/h a 250 otáčkách za minutu. Jako hlavní ukazatele sledují intenzitu kvetení, násadu plodů, výnos, vnější i vnitřní kvalitu plodů, stupeň jejich event. poškození apod.

V poslední době ověřují využití jemných světlých a tmavých sítí proti krupobití na speciálních konstrukcích. Tmavěji zbarvené sítě mají delší trvanlivost, zhoršují však prostupnost světla, proto je doporučují natahovat ve větší výšce (nejméně 3,5 m až 4 m nad zemí).

Na pěstitelské technologie třešní, zejména slabě rostoucí podnože nebo mezištěpování za účelem omezit bujný růst odrůd třešní, tvarování a řez se dlouhodobě soustřeďuje pozornost výzkumu. V současné době se v Pillnitz hodnotí výběr vhodných kombinací odrůda a podnož

v dočasně „zastřešených“ sadech, aby se omezilo praskání plodů.

Šestileté výsledky pokusů s 12 odrůdami višně, vysazenými ve sponu 4,5 x 2,5 m, prokázaly nejvyšší, přitom vyrovnané výnosy u odrůd 'Achat', 'Jade', 'Kelleris 16' ('Morellenfeuer') a 'Safir' (kumulativní sklizeň ze stromu nad 90 kg), naopak nejnižší u odrůd 'Gerema', 'Meteor' a 'Morina', které za sledované období nedosahovaly ani 60 kg plodů ze stromu. Nejvyšší hmotnost jednoho plodu (7,4 g) byla zaznamenána u odrůdy 'Achat', naproti tomu odrůda 'Morellenfeuer' měla v průměru jen 5,0 g na jeden plod.

Struktura a uspořádání sadů

Sdružení 17 polabských ovocnářů (Elbeosbst) v okolí Drážďan obhospodařuje celkem 1 700 ha sadů. Dominují jabloně (1000 ha) a višně (300 ha). Z ostatních druhů jsou na větší výměře ještě třešně (90 ha) a 40 ha jahodníku, dále se pěstují hrušně, slivoně a drobné ovoce (rybíz, angrešt, maliník, ostružiník). Dobře funguje síť poradců, zvláště v otázkách ochrany a výživy rostlin. U většiny výsadeb je vybudována kapková závlaha s možností přihnojování (fertigace). Přisávání hnojivých roztoků zajišťují pomocí čerpadel Dosatron nebo Venturiho injektoru. V mnoha sadech lze vidět vzdálenosti řad zahuštěné na 2,8 m, s využitím portálového traktoru při ošetřování výsadeb (chemická ochrana, sečení trávy, aplikace herbicidů). Řady jsou po 50 metrech příčně přerušeny a na vzniklou manipulační plochu se před sklizní ovoce rozvezou velkoobjemové bedny, které pak česáči plní jablky. Maximální vzdálenost, na kterou se česací nádoby přenášejí, je tedy 25 m. Tato technologie byla již v 80. letech vyvinuta v Borthenu a zdá se, že přes některé nedostatky přetrvá. V řidších sponech (šíře meziřadí nejméně 3 m) lze při jednorázové sklizni navézt velkoobjemové bedny před sklizní přímo do meziřadí a racionalizovat tak práci česáčů při omezení ztrátových časů přenášením sklizňových nádob.

Pěstitelské technologie

Jak nám sdělila dr. Krieghof, ústav v Pillnitz spolupracuje s některými ovocnářskými podniky z dřívější kooperace se sídlem v Borthenu (dnes se jedná o samostatné subjekty) na některých projektech, týkajících se pěstitelských technologií jabloní a drobného ovoce (angrešt, rybíz, maliník, ostružiník). Základní sortiment jabloní zahrnuje odrůdy 'Gala' (celočervené mutace), 'Golden Delicious', 'Šampion', 'Jonagold', 'Pinova' (zvláště její celočervená mutace), 'Idared', 'Boskoopské', 'Topaz', z letních 'James Grieve'.

Angrešt i rybíz zkoušejí vysazovat a dále pěstovat na plody ve stromkové formě na vlastních kořenech s jednoduchou drátěnkou. Odpadá tak odstraňování obrůstající podnože (meruzalky zlaté) a sníží se i výpad jedinců napadených botrytidou, jak jej známe u roubovanců kmenných tvarů bobulovin. Pěstovanými odrůdami angreštu jsou 'Achiles' (starší, červenoplodá, s hladkou slupkou, trpí padlím), dále výkonné, k hnědému padlí angreštu odolnější 'Remarka' (dosahovaný výnos v přepočtu 20 t/ha) a z novějších 'Xenia'. Výnosy pravokořenných stromků, zapěstovaných s více postranními větvemi a výhony nad sebou (obdoba vřetene) jsou podle dosavadních výsledků vyšší než u štěpovanců, nezkracuje se ani produkční životnost výsadby. Srovnávají produktivitu výsadeb rybízu a angreštu pod jednoduchou fólií a bez fólie. Očekává se lepší kvalita ovoce, prodloužení doby sklizně i vyšší výnos v zakrytých plantážích. Samozřejmostí je zabudovaná kapková závlaha s možností řízené výživy. Z raných odrůd červeného rybízu se zkoušejí 'Jonkheer van Tets', 'Rekord' a 'Telake', ze středně pozdních 'Gerouge 1', 'Gerouge 2' (novinky), 'Rovada' a 'Roodneus', z pozdních 'Redpoll'. Ve třetím roce zatím nejvyšší výnos (3,8 kg z keře) s nejtěžšími hrozní (hmotnost hrozní 18 g) přinesla odrůda 'Rovada'. Z bílého rybízu jsou zastoupeny 'Blanka' (vysoký výnos) a 'Gerlach', z černých 'Genoir 1' (nejvyšší výnos s největšími bobulemi), 'Genoir 2', 'Viola' a 'Tenah'.

Maliník a ostružiník množený meristémy v laboratoři (in vitro) nebo kořenovými řízký můžeme shlédnout v nádobách s automatickou fertigací (hnojivá kapková závlaha), na netkané světlé i tmavé textilii, zastřešené i nezastřešené. Zastřešení (pod fólií) obdobně jako u

angreštu a rybízu prodlužuje dobu sklizní, chrání plody před deštěm (omezuje jejich hnití) a usnadňuje vlastní sběr plodů i v nepříznivém počasí. Zdravotní stav, výnosy i kvalita sklizených plodů obou druhů, jak jsme se mohli přesvědčit, jsou velmi dobré. Vysazují jednoplodící i remontantní odrůdy maliníku. Z klasických jsou to 'Tulamen' s krátkou sklizňovou periodou a malým počtem sběrů velmi kvalitních plodů, z remontantních novější 'Himbo-Top', zrající od 20. srpna po dobu osmi týdnů. Kontejnerované rostliny umístěné v krytých prostorách ve sponu 1,8 x 0,3 m, při počtu dvou až třech výhonů na jeden kbelík, přinášejí zralé plody od poloviny dubna do Vánoc. U ostružiníku výrazně převažuje beztrnná skotská odrůda 'Loch Ness', která má zdravý růst a velké chutné plody.

Vlastní produkce i zpracování

Dále jsme shlédli ovocné sady akciové společnosti „Sachsenobst“ (AG) v Dürrweitzschen, která si zachovala charakter dřívějšího kooperačního seskupení. Podnik obhospodaruje celkem asi 3000 ha zemědělské půdy, z toho je 1500 ha ovocných sadů, s výraznou převahou jabloní (1050 ha). Náklady na vyprodukování 1 kilogramu jablek dosahují 0,17 EUR. Začínají se stromky lísky (roubovanci na lísce turecké), kterou chtějí vysadit na 50 ha, což je plocha, která umožní komplexní technologii produkce, včetně mechanizované sklizně. Měli jsme příležitost seznámit se s dobře udržovanými jabloněmi, které pěstují jako štíhlá větvená v zahuštěných sponech s počtem okolo 3000 stromků na hektaru, a přestože téměř všechny odrůdy jsou naštěpovány na podnoži M9, nemají tu zavedenou závlahu. Díky těžším vododržným půdám a vyšším přirozeným srážkám (700 milimetrů ročně) se výnosy pohybují okolo 40 t/ha. Využívají poznatků výzkumu a před výsadbou aplikují do jam hydrogelový přípravek s obchodním názvem Novovit, který zadržuje vodu. Současně se ukázalo, že tento hydrogel na dobu tří až čtyř let odpuzuje hryzce. Nedává se však přímo na kořeny (mohl by je vysušovat). Část plochy je vyčleněna jako ekologická. Není tu povolena chemická ochrana syntetickými pesticidy ani použití průmyslově vyráběných hnojiv. Jabloně odrůd rezistentních ke strupovitosti jsou naštěpovány na podnoži MM106 a tvarovány jako volně rostoucí zákrsky nebo čtvrtkmeny bez trvalé opěrné konstrukce.

Podnik má vlastní chladírenské kapacity (sklady s kontrolovanou atmosférou a ULO), dále zpracovatelský závod, kde z ekologicky vypěstovaných jablek ovoce vyrábí dětskou výživu a z ostatního průmyslového ovoce široký sortiment nealkoholických nápojů (v menším měřítku ovocná vína a destiláty). Nechybí ani obchod s nápoji nebo vlastní stavební firma. Hlavní problémy, s nimiž se potýkají, jsou: zúžení spektra používaných chemických přípravků, nedostatek pracovníků a zvyšující se náklady pro dosažení stabilních výnosů a co nejvyšší kvality ovoce (pojištění, zakrývání výsadeb, drátěnky).

Cesta k našim východním sousedům potvrdila, že přes všechny problémy má ovocnářský výzkum i produkce školkařských výpěstků a ovoce šanci udržet si své pozice a dále se rozvíjet.

(Zahradaweb - doc. Ing. Josef Sus, CSc., ČZU v Praze, kráceno)

Školní jablka

Spolek pro podporu produkce a trhu ovoce z integrovaných sadů ze „staré země“

Iniciativa „školní ovoce“ vzešla ze spolku pro podporu produkce ovoce z integrovaných sadů ze „staré země“. Spolek by chtěl zásobit školáky denně 1 jablkem – podobně jako program „školní mléko“. Spolek pro podporu produkce a trhu ovoce z integrovaných sadů ze „staré země“ je spojením všech výrobců integrované produkce, výrobních organizací, velkoobchodů s ovocem a ovocnářských výzkumných organizací. Spolek je nositelem známky „Ovoce staré země“ a dal si za úkol podporovat produkci a trh zdejšího ovoce. Spolek kontroluje způsob pěstování u svých členů. Společným marketingem pro celý spolek ze „staré země“ je program „školní jablka“: Spolek nabízí školákům jablka z integrované produkce v předplatném na pololetí. Školáci si objednají po třídách a budou zásobováni každé pondělí školního roku

čerstvými jablky na celý školní týden. Každý den by měli dostat 1 dobré jablko ke svačině. Odrůdy by se měly po měsíci měnit, aby dětem ukázaly rozmanitost chutí jablek ze „staré země“ Také kavárny by byly zásobeny těmito svačínovými bednami a rovněž jednodrůdovým jablečným moštem, a to v 5-ti litrových pytlích, které díky vakuu i po otevření vydrží ještě 90 dní.

(www.schulapfel.de)

Ceny jablek

Ceny v 5. až 8. kalendářním týdnu 2009

Ovoce	Ceny	
	Pěstitelské	Spotřebitelské
JABLKA tuzemská		
Bohemia V	9 – 13	
I.	6,50 – 11	
Golden Del. V	9,50 – 17	
I.	6 – 13,80	14 – 32,90
Gloster V	9 – 17	
I.	6,50 - 13	16,90 – 28
Gala	9 - 13	27,90
Granny Smith	6,50 – 14	
Idared	5 – 12,40	13,90 – 24,90
Jonagold V	9 – 17	
I.	6 – 13,30	18 – 26,90
Melrose V	7,50 – 12	
I.	6,50 – 10,50	12,90 – 14,90
Rubín V	9 – 12	
I.	6,50 – 13,30	14,90 – 24,90
Topaz V	7,50 – 15,50	
I.	6,50 – 13,80	13,90 – 24,50
Šampion I.	6,50 - 11	13,90 (II.)
Zvonkové	6,50 - 8	14 – 24,50